

Inyarubha ye embere ya Paauru kwa **Abhakurintu** **Ubhukangati**

Inyarubha yinu yandikirwi na Paauru, umutumwa wa Yissu Kiriisitu, na Susitiini. Bhakaandika inyarubha yinu kwa risengerero rinu Paauru aatangiri murebhiri rwa Kérintu. Urubhiri rwa Kérintu rware mukihuuku chi inyanza ya Miditiraniyaani. Abhaatu kurwa mbaara zuusi bhaari bharagurya na kugura ebhegero bhyaru murebhiri ruyo. Abhaatu bhayo bhaari ni isimuka nzaru ibhaga ryaru, kwa kosengera amabhirubhira. Zisimuka ziyo zikakora Abhakiriisitu bhakataamibhwa kubhwisiriryu bhwabhu na kubhuurya Paauru.

Paauru akiikara Kérintu kwa mwaka gumwi, aari ariija abhaatu bhaaru iguru wa Yissu na bhaaru bhaari bhiisiriiryi. Nawe hanu aabhuukiri, akabhona amang'ana iguru wa Abhakiriisitu iyo. Akabhuurirwa kubha bhaari na amaribhita mamasengerero na kwari ni ikisimbi, itaarua na bhakabhuurya iguru wa amang'ana gu ubhukwiri.

Monyarubha ya Paauru arabhabhurira chimbu abhaatu bhiindirwi kokora mwisengerero ribhaga ryi ibhyakurya bhyu Umukuru na amasabhi. Iguru wa gayo, Paauru ariija iguru wu ubhunaja bhwe Ekoro Indiindu, ubhumwimwi bhwa Abhakiriisitu moKoro nu ukuryukurwa kwa abhaku.

Itinirə arabhaha amaswaja igərə wə abħħasakiryā kubhiisiriryā Yīrusariimū.

Amakeeren'ya

1 Inyarubha yinə nandikiri inyi Paauru, niri hamwimwi nu umwisiriryā umukindichitə Sūsitiiñi. Inyi nikkabhirikirwa kabha umutumwa* wa Yīsu Kiriisitə kabħasiġgi bhwa Mungu.

2 Tarabhaandikira imwi abhiisiriryā bhə arabbiri rwa Kərintə. Mungu abharəbbhwiri na kabħingukibhwa na Yīsu Kiriisitə, abhabhirikiiri kabha abharindu† bhaazi. Tarabhaandikira imwi hamwimwi na abhaatə bhħusi bha zimbaara zħusi bhanu bhakosengera Yīsu Kiriisitə, Umukurə waabhu nu Umukurə wiitə.

3 Ibhigħangi no omorembe kurwa kwa Bhaabha Mungu, na kħeMakurə Yīsu Kiriisitə, bħibhi na niimwi.

Paauru arabħħurira Mungu azżemiry

4 Nirabħħurira Mungu azżemiry i bhaga ryası igəru waanyu, ku kabha ibhigħangi bhinu abhahiri künzira ya Yīsu Kiriisitə.

5 Ku kugwatana kwanyu na Kiriisitə muniibħiri kumang'ana għusxi, kında ku kugamba kwanyu na kabħaminyi bhwanyu.

6 Gayo gareereken'ya kabha amang'ana ganu twabħarwaziiri igəru wa Kiriisitə, ni-ga amuheene.

---

* **1:1 Umutumwa.** Kamaragirira bhakang'u, rora ring'ana abħatumwa muKiniibħasa. † **1:2 Abharindu.** Kamaragirira bhakang'u, rora Ikinibħasa.

7 Nangʉ mʉtasuuhiirwɨ nʉʉrʉ abhʉnaja bhʉmwi bhwe Ekoro Indindu,[‡] mʉkiiri mʉrarinda kwa miiga marʉrʉ ukugarʉka kʉ Umukʉrʉ wiitʉ Yiisʉ Kiriisitʉ.

8 Mungu arabhakong'ya kuhika mʉtinirʉ, korereke mʉtaaza kʉbha ni isoro, urusiku rʉnʉ Umukʉrʉ Yiisʉ Kiriisitʉ akuuza.

9 Mungu arakora gayo kʉ kʉbha ewe, ne-moheene. Ewe newe aabhabhirikiiri mʉbhi ni ikigwatani nu Umwana waazi Yiisʉ Kiriisitʉ, Umukʉrʉ wiitʉ.

Ubhumwimwi gati wa abhiisiriryɑ

10 Nangʉ, abhahiiri bhaani, nɪrabhiisasaama kuriina ryʉ Umukʉrʉ wiitʉ Yiisʉ Kiriisitʉ, mʉtabha mʉrataana mʉmagamba. Gatabhaho amataaman'ya gati waanyu, nawe mʉbhi na amiisiig'i gamwɨ nu ubhwindi bhʉmwi.

11 Abhahiiri bhaani, abhaatʉ obhorebhe bhu Kirowe bhambuuriiri, kuni iryʉmana gati waanyu.

12 Nangu, ganʉ nikwenda kʉgamba nego ganʉ, abhaatʉ bhʉusi gati waanyu bharagamba gaabhu. Ɂwʉmwɨ arabhuga, “Inyi ni-wa Paaurʉ.” Ɂwʉndi arabhuga, “Inyi ni-wa Apooro.” Ɂwʉndi arabhuga, “Inyi ni-wa Peetero.”[§] Ɂwʉndi arabhuga, “Inyi ni-wa Kiriisitʉ.”

13 Nangu, Kiriisitʉ atwanikiiñi? Paaurʉ newe aakuuri kʉmʉsarabha igʉrʉ waanyu? Mʉkabhatiizwa kuriina rya Paaurʉ?

[‡] **1:7 Ekoro Indindu.** Kʉmaragirira bhʉkʉng'u, rora Ikiuibhasa.

[§] **1:12 Peetero** iriina irindi arabhirikirwa Keefa.

14 Nirakumya Mungu, ku kubha nitaabhatiiziri umuutu wuwuusi kwa niimwi, kuruushaku Kiriisipu na Gaayo.

15 Atareeho wunuu akutuura kubhuga abhatiizirwi kuriina ryani.

16 Nirahiita nikabhatiiza kwiki abhaatu bhu Sitiifaana. Nawe kekira bhayo, nitiizi ariibhi nikabhatiiza umuutu uwuundi wuwuusi.

17 Kiriisitu ataantumiri inyi kubhatiiza abhaatu. Akantuma kurwaza Ing'ana Inzamu, atiisigiri ubhwubhuuri bhwani bhwu kugamba bhwaheene, korereke uruku rwa Kiriisitu kumusarabha rtabhurya amanaga gaazi.

Kiriisitu newe zinguru nu ubhwubhuuri bhwa Mungu

18 Abhaatu bhanu bhabhuriri bhararora kubha amang'ana gu ukukwa kwa Kiriisitu kumusarabha, ni-ga kegeege, nawe kwa niitwi bhanu tukusabhuwa, amang'ana gayo gareerecha amanaga ga Mungu.

19 Chimbu yandikirwi muMaandiku Amarindu, "Nirasarya ubhwubhuuri bhwa abhaatu bhu ubhwubhuuri.

Nirarimiryu ubhang'uni bhwa abhaminyi."*

20 Nangu bhari hayi bhanu tukubhuga bhaanu ubhwubhuuri? Bhari hayi bhanu tukubhuga ni-bhija bhi imigiru ja Musa, nauru abhaatu bhanu bhiizi kugamba bhwaheene zisiku zinu? Mungu irikiin'yu habhwiru kubha ubhwubhuuri bhw*u* iisi yinu, ne-bhogege.

21 Niragambabhu, ku kubha Mungu, kubhwubhuuri bhwazi, akeenda abhaatu

---

* **1:19** Rora Isaaya 29:14.

bhatatəra komomenya kənzira yu ubhwəbhəəri bhwabħə abheene. Nawe Mungu akasiiga kubhasabħəra bħanu bhakumwisiriryā kənzira ya amang'ana ganu tukuragan'ya. Amang'ana gayo, abhaatu bħanu bħatiżi Mungu, bħarabħuga ni-ga kegeege.

²² Abhayaahudi bhareenda ichirikin'yə kurwa mwisaaru korereke bħiisiriryi, Abhagiriki bharamohya ubhwəbhəəri.

²³ Nawe itwī, tħararagan'ya amang'ana igur u wa Kiriisitə wən u aakuuri kumusarabha. Amang'ana gayo garanyahaara Abhayaahudi, na kubħanu bħatari Abhayaahudi ni-mang'ana ga kegeege.

²⁴ Nawe kubħanu Mungu aabhabħirikiiri abhaazi, bħabbi Abhayaahudi hamwi bħabbi Abhagiriki, Kiriisitə newe amanaga ga Mungu nu ubhwəbhəəri bħwa Mungu.

²⁵ Amang'ana ganu abhaatu bhakorora kubha ne-bhogege bħwa Mungu, garakira ubhwəbhəəri bħwa abhaat. Na ganu bhakorora kubha ni-bħu nyuħħiriru bħwa Mungu, gana amanaga kukira amanaga ga abhaat.

²⁶ Nangu, abħahiiri bħaani, muhiiti chimbū mwari hanu mwabħirikiirwi na Mungu. Kumiisiġi ga abhaat, bħaaru gati waanyu bhataari nu ubhwəbhəəri. Naatu abħaaru gati waanyu mħataari mħaramenyejkana bħukkug'u, na mutiibħ-wirwi mumijjī ja abħataaki.

²⁷ Nawe Mungu akarobħora amang'ana ganu abhaatu bhakorora ne-bhogege, korereke abħasuuchi bhu ubhwəbhəəri. Na Mungu akarobħora amang'ana ganu abhaatu bhakorora ni-bħu nyuħħiriru, korereke abħasuuchi bha

amanaga.

28 Na Mungu akarobhora amang'ana ganu abhaatu bhakorora gataana ubhusuuku na ganu bhakorega, na ganu bhakorora gataana nzobhooro, korereke asaryi amang'ana ganu abhaatu bhakorora gane enzobhooro.

29 Akakorabhu korereke amuatu wuwusisi atikumya mubhutangi bhwa Mungu.

30 Mungu newe abhagwatiin'yı imwi na Yiis Kiriisitu. Ewe akuriri Kiriisitu abhi ubhwubhauri bhwitu. Kanzira ya Yiis təbhiiri bhe eheene mubhutangi bhwa Mungu, təbhiiri abharindu, na tusabhwirwi.

31 Chimbu yandikirwi muMaandik Amarindu, "Umwatu wunu akwikumya, ikumyi iguru wa Umukuru."†

2

Kurwaza ing'ana iguru wa Yiis Kiriisitu

1 Abhahiiri bhaani, hanu niiziri kwa niimwi nikaaza kubharwazira iguru wu ubhwindi bhwa Mungu bhunu bhwarı bhubhisirwi,* nitaagambiri kwa bhakaari bhwa amang'ana nuurı kubhwubhauri.

2 Hanu naari kwa niimwi, nekeenda nigambi amang'ana iguru wa Yiis Kiriisitu,† kinda ukukwa kwazi kumusarabha, na nitaagambiri ekegero ikindi.

3 Ribhaga riyo naari menyuhiriru, naari nu ubhwabha, naatu naari nirarigita bhukang'u.

† 1:31 Rora Yirimiya 9:23-24.

* **2:1 Ubhwindi bhwa Mungu bhunu bhwarı bhubhisirwi**, Zibhibhuriya izindi zirabhuga, ubhemyii kiriri iguru wa Mungu. † **2:2 Kiriisitu**. Kamaragirira bhukang'u, rora Ikinibhasa.

4 Hanu naari nirija na kurwaza, nitaagambiri amang'ana kubhwubhuri bhwani, korereke nibhakorokombe imwi munyiisiriryi. Nawe amanaga ge Ekoro Indindu nego ganyirikiryi amaheene.

5 Nikakorabhu, korereke ubhwisiriryu bhwanyu bhutiisega ubhwubhuri bhwa abhaatu, nawe bhwisege amanaga ga Mungu.

Ubhwubhuri kurwa kwe Ekoro Indindu

6 Nangu turagamba amang'ana gu ubhwubhuri kubhaatu bhanu bhakang'iri mubhwisiriryu, nawe ubhwubhuri bhuyo bhutari bhw*i* iisi yinu, na bhutari kwa abhakangati bhi iisi, bhanu bhakuhita.

7 Ubhwubhuri bhanu tukuragan'ya ni-mbisi ya Mungu yinu yaari ibhisirwi. Nebhwe Mungu iindiri kwima aari akiiri kubhumba iisi, korereke atokorere amazumu.

8 Atareeho nuuru wumwi mubhakangati bhi iisi wunu aaminyiri ubhwubhuri bhuyo, ku kubha bhangubhuriru, bhataari bharamubhambu kumusarabha Umukuru wu ubhukumya.

9 Nawe chimbu yandikirwi muMaandiku Amarindu, "Ganu Mungu aabhakuri bhanu bhamusiigiri, atareeho umuutu wunu aagaruuzi nuuru kugiigwa, atareeho umuutu wunu aagatiiri mumwuayu gwazi."[‡]

10 Nawe itwi, Mungu akatwerecha gayo kuhitira Ekoro Indindu, ku kubha Ekoro Indindu ihaatugunkurya guusi, nuuru isiimi ya Mungu yinu ibhisirwi.

[‡] 2:9 Rora Isaaya 64:4.

11 Ni-wiiwi wənu akutura komenya ganu umuatu uwandi akwiseega? Ekoro yaazi iyeene neyo iminyiri. Ebhuibhu na ganu Mungu akwiseega, atareeho wənu akutura kugamenya. Ekoro ya Mungu iyeene neyo yiizi.

12 Mungu atuhiri itwi Ekoro yaazi, itari zekoro za kuusi, korereke tagamenye ganu təhiirwi kurubhangu rwa Mungu. Tutakwiseega chimbu abhaatu bhanu bhakwiseega ga kuusi, bhaiiseega.

13 Na tutakugamba amang'ana ganu twijibhwı nu ubhwabhuuri bhwa abhaatu, nawe amang'ana ganu twijibhwı ne Ekoro ya Mungu. Turagarura amang'ana ge Ekoro ya Mungu kabhanu bhane Ekoro yiyo. §

14 Nawe umuatu wənu ataana Ekoro ya Mungu, atakusung'aana ganu gakurwa kwe Ekoro ya Mungu, ku kabha kwawi gayo ni-ga kegeege. Atakutura kogoobhoora, ku kabha gaminyikini kabhusakiryा bhwe Ekoro ya Mungu.

15 Umuatu wənu akakangatwa ne Ekoro ya Mungu aragisunza guusi, nawe ewe, umuatu wəwusu atakutura kumwisunza.

16 Chimbu Amaandiku Amarindu gakubhuga, "Ni-wiiwi wənu aminyiri ganu Umukuru Mungu akwiseega?

Na ni-wiiwi wənu akutura kumugamban'ya?"*

Nawe, itwi turiiiseega amang'ana chimbu Kiriisisitu akugiiseega.

---

§ **2:13** *Kabhanu bhane Ekoro yiyo, ubhagaruri ubhandi bharatara kabha, kumang'ana ga mokoro.* * **2:16** Rora Isaaya 40:13.

3

Ebhutaaman'ya kubhaatu bha Karintə

1 Abhahiiri bhaani, hanu naari kwa niimwi nitaari niragamba na niimwi ncha abhaatu bhanu bhakukangatwa ne Ekoro Indindu. Nawe naari niragamba na niimwi ncha abhaatu bhanu bhakukangatwa na amang'ana gi iisi, naatu ncha abhaana abhabhataari ku kwisirirya Kiriisitu.

2 Abhaana abhabhataari bharanywa amabheere ageene, bhatakuhabhwa ibhyakurya bhya abhaatu abhagima. Ebhu**bhu** na niinyi nikabhaha amija amahuku ku kabha mwari mukiiri kokong'a. Nuuru nangwinu mukiiri kokong'a,

3 ku kabha mukiiri murakangatwa na amang'ana gi iisi. Ari**bhi** gati waanyu kuna rihari ni iryumana, gayo gatakwerekan'ya kabha mukiiri murakangatwa na amang'ana gi iisi na kwikara ncha abhaatu bhi iisi?

4 Niragambabhu ku kabha hanu umuutu wumwi akubhuga, "Inyi ni-wa Paauru," wundi arabhuga, "Inyi ni-wa Apooro." Gayo gareereken'ya kabha, mukiiri murakora ncha abhaatu bhi iisi.

5 Mmbe nangu, Apooro, ni-wiiwi? Na Paauru, ni-wiiwi? Itwi ni-bhahocha bhanu Mungu aattumiri kabhasakiryu imwi mwisiriryi. Itwasi turakora emeremo ginu bhah*ir*wi nu Umaku.

6 Inyi nikahamba zendetere, Apooro akiitirira, nawe Mungu newe aamiriryi na kukurya.

7 Ebhu, wunu akuhamba zendetere itari kegero, nuuru wunu akwitirira, nawe Mungu wunu akukurya newe wu ukwisegwa.

8 Wənə akəhamba na wənə akwitirira bhəusi bhari bhwaheene, Mungu aramoha wəmwı wəmwı uməbhənə gwazi, kuring'aana na chimbu aakəriri emeremo jazi.

9 Nirabhugabhu kə kabha emeremo gınə inyi na Apooro tokokora ni-ja Mungu, na niimwi ni-mugundi gwazi, naatu ni-nyumba yaazi.

10 Mungu ansakiiryi kwəmbaka ubhərusa kabhigangi bhyazi nchu umwəmbaki umuzəmu na wu ubhwəbhəri, nə uməutə uwəndi arəumbaka igurə wə ubhərusa bhuyo. Nawe bhəusi bhiirore chimbu bhakwəmbaka igurə waku,

11 kə kabha ubhərusa bhənə bhəmariri kwəmbakwa ni-Yiisu Kiriisitə umwene. Atareeho uməutə wənə akətara kwəmbaka ubhərusa ubhəndi.

12 Igurə yə ubhərusa bhuyo, uməutə aratara kwəmbaka kəzahaabhu, ibhyəma, amabhwı gu ubhwera, imiti, ubhənyaaki hamwı amanyaaki,

13 nə ubhənagu bhwe emeremo ja abhaatə bhərarorekana habhwirə. Urusikə rwi itinirə, emeremo jəsi girarorekana habhwirə, kə kabha emeremo ja abhaatə bhəusi, girarengerwa komorero gwı itinirə.

14 Ariibhi emeremo jə uməutə girasaaga, uməutə wuyo arasəng'aana uməbhənə.

15 Ariibhi emeremo jə uməutə girahya, hayo ararimiryə uməbhənə, nawe ewe umwene arasabhuwa, nangabha arabha nchə uməutə wənə ahəniiri rwa akanyunyi kusikira momorero gwı itinirə.

16 Nangu, mutiizi imwı ni-rihekaaru rya Mungu, ne Ekoro ya Mungu iriikara kwa niimwi?

17 Nangu, umuutə ariisaryi rihekaaru rya Mungu, umuutə wuyo, Mungu aramusarya, kə kabha rihekaaru rya Mungu ni-irindu, na rihekaaru riyo niimwi.

18 Umuutə wawusisi gati waanyu atiikangiriry a kabha anu ubhwabhuuri. Ariibhi umuutə ariirore anu ubhwabhuuri muusisi yinu, abhi ariikorya mogege korereke abhone ubhwabhuuri bhwa amuheene.

19 Akorebhu, kə kabha ubhwabhuuri bhwı issi yinu, ne-bhogege mabhetangi bhwa Mungu. Chimbu yandikirwi muMaandikə Amarindu, "Mungu arabhagwata bhu ubhwabhuuri mabhang'ini bhwabhu."*

20 Na yandikirwi muMaandikə Amarindu, "Umukuru aminyiri amiisiigi ga bhu ubhwabhuuri, kabha gataana bhwera."†

21 Nangu umuutə wawusisi atiikumya kə kabha ewe ni-mahimba wə umuutə omorebhe, kə kabha itwusi Mungu atutiiri kabhasakiry imwi,

22 abhi ni-Pauru, abhi ni-Apooro, hamwi abhi ne-Peetero. Na Mungu abhahiri ebhegero bhyusi kabhasakiry, bhibhi bhya muusisi, hamwi ubhahuru, hamwi uruku, bhibhi bhinu bhoreho nangwinu, hamwi bhinu bhikubhaho, bhyusi ni-bhyanyu.

23 Nawe imwi, ni-bha Kiriisitu, na Kiriisitu, ni-wa Mungu.

4

Emeremo ja abhatumwa

---

* **3:19** Rora Ayubhu 5:13. † **3:20** Rora Zabhuri 94:11.

1 Abhaatu bhatebhari itwi kubha ni-bhahocha bha Kiriisitu, tuhiirwi emeremo ju ukurwaza ing'ana ya Mungu yina yaari ibhisirwi.

2 Nangu, umuutu wanu ahiirwi emeremo, areenderwa abhi omohocha umuzamu.

3 Nawe kwa niinyi, itari kegero niraatinirwi na niimwi, nuuru niraatinirwi na abhatiniri bhi ichandaru. Naabha inyimwene nitakwitinira,

4 ku kubha nitakorora ibhi ryuryusi mokoro yaani. Nawe riyo ritakugirya nibhi moheene. Umukuru Yissu newe akuntinira.

5 Nangu, mutatinira abhaatu ribhaga ryaku riki*ri*, murindi kuhika urusiku ranu Umukuru Yissu akuuza. Ewe newe akorora ganu gusi gabhisirwi mukiirimya na komenyekererya ganu gar*i* mozekoro za abhaatu. Neho abhaatu bhusi bhakobhona ubhukumya bhunu bhakwenderwa, kurwa kwa Mungu.

6 Abhahiiri bhaani, nigambiri amang'ana gayo gusi iguru waani na Apooro, korereke tubhi ekerenjo iguru waanyu. Kuring'aana ne ekerenjo kiyo, mwobhoore ganu gakugambwa mukigambu kinu, "Mutiitambuka ganu gaandikirwi maMaandiku Amarindu." Ariibhi muratuna ikigambu kiyo, atakebhaho umuutu wuwuusi wanu akwikumiryu umuutu uwumwi na korega uwundi.

7 Nangu, ni-wiiwi wanu akukuriri ubhi we eheene kukira uwundi? Una kiguru ki kinu utahiirwi na Mungu? Na ariibhi ukahaabhwa, kwaki uriikumya nkina utahiirwi?

8 Nangu muriirora mumariri gusi! Muriirora abhaniibhi! Muriirora abhatimi, nangabha itwi tutari abhatimi! Hakiriku mwangabhi*ri* abhatimi

heene, korereke tukangati hamwimwi na niimwi!

⁹ Nawe n̄irarora Mungu atukuriri itw̄i abhatumwa kubha abhaatu bhi iyaasi kukira bh̄usi. Twangi abhaatu bhanu bhatiniirwi kwitwa. Tukurirwi abhaatu bho okosekwa kusisi, kubhamaraika* na kubhaatu.

¹⁰ Abhaatu bhaaru bharatorora itw̄i bhageege, kubha t̄rahokerya Kiriisitu, nawe imwi muriirora bhu ubhwuhuhuri kubha m̄ratuna Kiriisitu. Itw̄i t̄rarorekana bhanyuhiriru, nawe imwi muriirora m̄na amanaga. Itw̄i t̄raregwa, nawe imwi muriirora bhagungibhwa.

¹¹ N̄ur̄u nangwinu, t̄ni inzara ne enyoota, na t̄taana zengebho za kwisa, t̄ratemwa, na t̄taana hu ukwikara.

¹² Turakora emeremo jit̄u kumucha bhukung'u kumabhoko giit̄u abheene. Hanu abhaatu bhakututuka, itw̄i turabhaba urubhangu. Hanu bhakutunyaacha, turiigumiriryu.

¹³ Hanu bhakutugamba kibhi, turabagarukiryu bhwaheene. N̄ur̄u nangwinu turakorerwa ncha amagero gi iisi, na kubhaatu bh̄usi itw̄i ni-bhubhuruuru.

¹⁴ Nitakubhaandikira amang'ana ganu kubhasuucha, nawe nereenda kubharecha ncha abhaana bhaani abhasiigwa,

¹⁵ kubha nangabha m̄na abhaatu bhaaru bhanu bhakubharera kwa Kiriisitu, wuusu ni-wamwi. Inyi, ni-bhaabha waanyu kwa Yiisu Kiriisitu, kubha inyi newe nabharwaziiri Ing'ana Inzamu.

* **4:9 Bhamaraika.** K̄maragirira bhukung'u, rora ring'ana maraika muKiniibhasa.

16 Nangu, nirabhiisasaama, mabhi maraanyiga.

17 Ryo neryo rikariri nitumi Timoseo, umwana waani umusiigwa no omoheene momeremo ju Umukuru. Ewe arabhahiitya ganu nikutuna kukugwatana na Kiriisitu, ganu nikwija abhaatu ahagero hausi mamasengerero gausi.

18 Nangu abhandi gati waanyu bhariiyunga, ka kubha bhariiseega kubha nitakuuza kwiki kwa niimwi.

19 Nawe Umukuru araasiig*i*, niraaza kwa niimwi bhwangu. Hayo neho nekomenya abhaatu bhanu bhariiyunga bharagamba kwa kwiyigwa kisha heene bhana zinguru kurwa kwa Mungu.

20 Nirabhugabhu ka kubha ubhutimi bhwa Mungu,[†] bhutakororekana kwa amang'ana ageene, nawe mumanaga.

21 Nangu, moreenda nekorebhwi? Niizi kwa niimwi ni ihimbu? Hamwi niizi mubhusiigi ne ekoro yu ubhanyuuhu?

5

Ubhusimbi   bhutakwenderwa   gati   wa abhiisiriryu

1 Amang'ana gakumukiri kubha, gati waanyu kunu ubhusimbi. Ubhusimbi ncha bhuyo, bhukiiri kororekana nuuru kubhaatu bhanu bhatiiz*i* Mungu, kubha umuatu arakora itaaru nu umukari wa wiisi.

2 Kwaki imwi muriiyunga? Hakiriku mwan-garumikiri na koheebha umuatu wanu akokora gayo gati waanyu!

[†] **4:20 Ubhutimi bhwa Mungu.** Kemaragirira bhukang'u, rora Ikiiniibhasa.

3 Nangabha nitari hamwimwi na niimwi kwə uməbhiri, nawe niri hamwimwi na niimwi kokoro. Mmbe nimiriri kətinira uməutə wuyo, chimbu nangakuriri hanu nangabhiiri iyo.

4 Hanu mukwibhiringa kuriina ryə Əmkərə wiih Yii-su, inyi nirabha hamwimwi na niimwi kokoro, nu ubhənaja bhwə Əmkərə wiih Yii-su, bhərabha hamwimwi na niimwi.

5 Hayo muruushiho uməutə wuyo gati waanyu na kumutiga məbhəkangati bhwə Shitaani,* korereke ubhwikari bhwazi bhwə nangwinə bhəsariki, newe umwene asabhurwi urusikə rwə ukəgaruka ku Əmkərə Yii-su.

6 Ubhwiyungi bhwanyu bhətakwenderwa. Matiizi kəbha ubhutunduuru bhusuuhubhu, bhəratunduurya riigiri ryəsi?

7 Ebhu məbhi muriibhingukya, kənzira yu uku-ruushaho uməutə uməbhi wuyo gati waanyu, nchu ukuruusha ubhutunduuru bhwı ikari. Hayo mərabha abhaatə abhahya, ncha riigiri riihya rinə ritaana ubhutunduuru. Na ibhu nimbu mari, ku kəbha Kiriisitə, iking'əndu chitə chi İpasaka,† amariri kuhurukibhwə ikimweso‡ korereke atasabhəri.

8 Nangə, tətakora İpasaka kwı imikaati ji ikari ginə ginu ubhutunduuru, kəbhəsarya nu ubhəbhi, nawe kwı imikaati ginə gitari mitunduuru,§ kumwəyu mwirə na kəmaheene.

* 5:5 **Shitaani.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikinibhasa. † 5:7

İpasaka. Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikinibhasa. ‡ 5:7

Ikimweso. Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikinibhasa. § 5:8
Rora Kəhərəka 12:3-20; Amahiityə gi Imigirə 16:3.

9 Munyarabha yinu nabhaandikiiri, nikabhabhuurira, mutagwatana na bhi itaaru.

10 Enzobhooro yaani itaari, mutagwatana na bhi itaaru, abhiimani, abhasaakuri, nuuru bhanu bhakosengera amasambwa, inu bhatari abhiisiriry. Nangabhugiribhu, mwari moreenderwa kubhuka kuusi kunu.

11 Nawe, kinu niindiri kugamba ni-kubha, mutagwatana nu umutu wunu akwibhirikira umwisiriry, inu ni-wi itaaru, mwimani, wunu akosengera amasambwa, umusiigiriry, munywi, hamwi umusaakuri. Umutu ncha wuyo, mutigi nuuru kurya neewe.

12 Mmbe nangu, itari emeremo jan*i* kutinira bhanu bhatari abhiisiriry. Nawe imwi moreenderwa kubhatinira bhanu bhari mwisengerero.

13 Mungu newe akubhatinira bhanu bhatari abhiisiriry. Na niimwi moreenderwa moheebhe umutu umubhi gati waanyu.*

6

Kwigamba gati wa abhiisiriry

1 Ariibhi wumw*i* gati waanyu ana amagamba iguru wu umwisiriry umukindichazi, aragemabhw*i* kuhira ikiina chazi kubhaatu bhanu bhatari abhiisiriry kutiga abharindu bha Mungu?

2 Mutii*zi* kubha abharindu bha Mungu nebho bhariitniri iisi yinu? Nangu, ariibhi imwi abhiisiriry muratinira iisi yinu, kwaki mutamwi kutinira amanyuuhi gati waanyu?

---

* **5:13** Rora Amahiityu gi Imigiru 17:7, 19:19, 22:21, 24:7.

3 Mutiizi kubha tərabhatinira nəurə bhama-raika? Ariibhi nimbu, moreenderwa kumara amang'ana ga zisiku zuusi.

4 Nangu, hanu mukwamana igurə wa amang'ana ga zisiku zuusi, muhaahira ikiina chanyu kubhaatu bhanu bhatakwenderwa mwisengerero korereke bhatiniri?

5 Niragamba gayo korereke morore zisuni. Nangu, gati waanyu atareeho nəurə umuutə wəmwı wu ubhwəbhəri, wənu akutura kütina ikiina gati wa abhiisiriry?

6 Nawe imwi, mone eteemwa yə umuutə kugamba umwisiriryā umukindichazi muchandarə, naatu kubhanu bhatari abhiisiriry!

7 Kwigamba kuyo koreerecha kubha mutamirwi kimwi. Nangu yaari irabha ni-hakiriku, umuutə kuruusibhwa hamwi kogega ebhegero bhyanyu.

8 Nawe nangu, imwi niimwi mukwangira abhaatu na kuruusha ebhegero bhyabhə, na murakora gayo kwa abhiisiriry abhakindichanyu!

9 Mutiizi kubha abhabhi bhatakusikira məbhətimi bhwa Mungu? Mutiikangiriry! Bhi itaarə, abhaatu bhanu bhakosengera amasambwa, abhasibhiiti, nəurə bhanu bhakutaara abhasubhi kubhasubhi,

10 abhiibhi, abhiimani, abhanywi, abhagwatan'ya, abhasaakuri, bhayo bhəusi bhatakusikira məbhətimi bhwa Mungu.

11 Abhandi gati waanyu bhaaribhu. Nawe nangu, kə kahitira kəMukəru wiitə Yiisu Kiri-situ, na kumanaga ge Ekoro ya Mungu wiitə, mwajirwi ubhubhi bhwanyu, məbhingukiibhwı,

na kəbharwa kəbha bhe eheene məbhətangi bhwa Mungu.

Abhiisiriryə bhagungyə Mungu məmibhiri jabh₄

¹² Abhaat₄ abhand₄ gati waanyu bharabhuga, “Twisiririibhw₁ kokora ebhegero bhy₁si chimbu tukwenda.” Nawe bhitari bhy₁si bhin₄ bhinu ubhwera kwa niimwi. Nangabha, “Nisiririibhw₁ kokora ekegero chach₁si,” nawe nitakəbha mbu₄sa kwa chach₁si.

¹³ Abhand₄ gati waanyu bharabhuga, “Han₄ t₄ni inzara toreenderwa kurya, k₄ kubha imibhiri jit₄ gereenda ibhyakurya.” Nimbu iri, nawe riraaza ribhaga han₄ Mungu akuch₄ra imibhiri jit₄ gibhi gitakwenda ibhyakurya. Mətabhuga, toreenderwa kokora itaar₄. Niragambabhu, k₄ kubha Mungu ataabbumbiri imibhiri jit₄ igur₄ w₁ itaar₄, nawe akabh₄mba igur₄ wo okohokerya Umukuru, w₁usi Umukuru aragiriibha imibhiri jit₄.

¹⁴ Na Mungu aratury₄ra itwi kumanaga gaazi, chimbu aamuryuriri Umukuru kurwa muruku.

¹⁵ Mətiizi kubha imibhiri janyu, ni-bhiim₄ bhy₄ uməbhiri gwa Kiriisitu? Nangu, negege uməbhiri gwani gun₄ ni-kiim₄ che uməbhiri gwa Kiriisitu, na kugwatan’ya nu uməbhiri gwu umusimbi? Ziyi!

¹⁶ Mətiizi kubha umuut₄ wuwue si wan₄ akugwatana nu umusimbi, arabha uməbhiri gəmw₁ neewe? Ni-chimbu yandikirwi məMaandik₄ Amarindu, “Bhabhiri bhayo bharabha məbhiri gəmw₁.”*

¹⁷ Nawe umuut₄ wuwue si wan₄ akugwatana nu Umukuru, arabha koro yimwi neewe.

---

* **6:16** Rora Ubhətangi 2:24.

18 Ibhū mwiyangariri matakora ubhusimbi. Ubhabhi ubhandi bhwesi bhana umutu akokora, ahaakora igetu wu umabhirī gwazi, nawe umutu wanu akokora itaarū, ahaakora ubhabhi muusi wu umabhirī gwazi umwene.

19 Mutiizi kabha imibhirī janyu nejo rihekaaru rye Ekoro Indindu yinu Mungu aabhahiri, ne Ekoro Indindu iriikara mumibhirī janyu? Ni imibhirī giyo gitari ijanyu, nawe ni-ja Mungu,

20 kū kabha mukagurwa kwiguri ikaru. Ibhu magungyī Mungu kuhitira imibhirī janyu.

7

Ameereken'yū iguru wu ubhukwiri

1 Nangū niragamba iguru wa amang'ana ganu mwanyandikiiri. Marabhuga, “Ni-bhwaheene umusubhi atigi kutaara nu umukari.”*

2 Nawe kū kabha murakora itaarū, umusubhi abhi nu umukari waazi umwene, nu umukari abhi nu umusubhi waazi umwene.

3 Umusubhi abhi arakorera mukaazi chimbu ikwenderwa, nu umukari abhi arakorera umusubhi chimbu ikwenderwa.

4 Umukari ataana ubhanaja iguru wu umabhirī gwazi, nawe umusubhi waazi newe anabhwī. Nu umusubhi ataana ubhanaja iguru wu umabhirī gwazi, nawe mukaazi newe anabhwī.

5 Mutiiyima, hamwi ariibhi mwisiririin'yi kokorabhu kwibhaga irebhe, korereke mobhone ribhaga ryū ukasabha Mungu. Akumara

---

* **7:1 Ni-bhwaheene umusubhi atigi kutaara nu umukari.** Ubhagaruri ubhandi bhuratura kabha, Ni-bhwaheene umutu atakwira.

məgarəkan'yı naatu, korereke Shitaani ataaza kəbhagema kokora ubhusimbı kə kabha mətakətura kwigumiriry.

6 Nibhabhuuriři gayo kwa kəbhatongera kwibhaga isuuuhu igurę wu ukusabha, itari kəbhahatika.

7 Inyı naari nisiigiri abhaatu bhəusi bhabhi ncha niinyı, nawe itaribhu kə kabha abhaatu bhəusi Mungu abhahiři ubhunaja bhwazi, uwumwi ubhunaja bhanę, uwundi bhurya.

8 Nangę, nirabhabhəurira bhanę bhakiři kukwira na abhakwirwa, ni-bhwaheene bhang'ehe kwikara abheene, bhatakwira hamwi kukwirwa, chimbu inyı niri.

9 Nawe arıibhi bhatakətura kwigumiriry, ni-bhwaheene bhakwiri hamwi kukwirwa, kə kabha hakırıku kokorabhu kəkira kabha ni inamba haari yę umubhiri.

10 Kəbhanę bhamarirı kwikwira, nirabhaswaja. Riswaja riyo ritari ryani, nawe riruuriři kəMukurę Yısu kabha, umukari atataana nu umusubhi waazi.[†]

11 Nawe aritaanı nawe, atakwirwa nu umusubhi uwundi, hamwi iigwani nu umusubhi waazi na kəgaračkan'ya. Nu umusubhi, atatiga umukari waazi.

12 Nawe kubhiisiriry abhandı, amang'ana ganę niinyı nikubhuga, atari Umukurę Yısu. Arıibhi umusubhi umwisiriry akwirirı umukari wənə atari umwisiriry, nə umukari wuyo isiriiryi kwikara nawe, atamutiga.

---

† 7:10 Rora Mataayo 5:32; Maaroko 10:9, 12.

13 Nu umakari umwisiriryā, ariibhi akwirirwī nu umusubhī wanū atari umwisiriryā, nu umusubhī wuyo isiriiryī kwikara nawe, atamutiga.

14 Niragambabhu, kū kabha Mungu arabhingukya umusubhī wanū atari umwisiriryā, igurū wu umakari waazi. Nu umakari wanū atari umwisiriryā, Mungu aramubhingukya igurū wu umusubhī waazi. Na yangatamiri kabhabhu, abhaana bhaanyu bhataari bharabha abhaana bha Mungu, nawe nangu ni-bharindu.

15 Nawe ariibhi wanū atari umwisiriryā areenda kutaana nu umakindichazi umwisiriryā, mutigi akorebhu. Hayo umwisiriryā wuyo atakobhohwa nu ubhukwiri bhuyø, kū kabha Mungu atubhirikiiri korereke twikari komorembe.

16 Awī umakari umwisiriryā, utakutura komenya, hamwī umusubhī waazū aratūra kwisiriryā Kiriisitē igurū wu ubhwisiriryā bhwazū. Na naawī umusubhī umwisiriryā, utakutura komenya, hamwī umakari waazū aratūra kwisiriryā Kiriisitē kū kabha yu ubhwisiriryā bhwazū.

Abhiisiriryā bhiikari chimbū bhaabhirikiirwī na Mungu

17 Abhaatu bhæusi bhiikari kuring'aana na chimbū Umukuru abhahiiři, na bhasaagi chimbū bhaarī hanū Mungu aabhabhirikiiri. Ebhu nimbu nikutuma mumasengerero gæusi.

18 Ariibhi umæutū akabhirikirwa na Mungu inū amariri kusaarwa,[‡] atiikorya kina atasaarirwī.

[‡] **7:18 Kusaarwa.** Kamaragirira bhækeng'u, rora ring'ana ukusaara muKiniibhasa.

Na ariibhi umuutə akahirikirwa na Mungu akiiri kusaarwa, atasaarwa.

19 Kusaarwa hamwī kūtama kusaarwa kūtaana bhwera. Ekegero kinə kinu ubhwera ni-kugwata imigiru ja Mungu.

20 Nangə, abhaatu bhəusi bhasaagi chimbu bhaarī hanə Mungu aabhabhirikiiri.

21 Ariibhi Mungu akakəbhirkira hanə waari mbəusa, riyo ritakənyaacha. Nawe ariibhi urabhona umweya gwə ukubha nu ubhwiyagaaruri, okorebhu.

22 Nibhugiri riyo ritakənyaacha, kə kubha umuutə wanə aari mbəusa, hanə abhirikiirwī nə Umukurə, wuyo anu ubhwiyagaaruri kumukurə. Nawe wanə aari nu umweya hanə abhirikiirwī, wuyo ni-mbəusa wa Kiriisitu.

23 Mukagurwa kwiguri ikurə. Ibhū, mutabha bhambəusa bha abhaatu.

24 Abhahiri bhaani, abhaatu bhəusi bhasaagi məbhətangi bhwa Mungu, chimbu bhaarī hanə bhaabhirikiirwī neewe.

Ameereken'yə kabhanə bhakiiri kukwirwa na kabhakwirwa

25 Nangə, kabhaacha bhanə bhakiiri kukwirwa, [§] nitaana riswaja kurwa kə Umukurə Yissu. Nawe nərabheerekeererya kumiisiigi gaani, inyi wanə nikwenderwa kwisiriribhwa kə kabha yə urəbhangu rwa Mungu.

---

§ 7:25 Kabhaacha bhanə bhakiiri kukwirwa, ubhagaruri ubhəndi bhəratəra kabha, kabhanə bhakiiri kukwira hamwī kukwirwa.

26 Mmbe, ku kubha kanı inyaaku nzaru zisiku zinu, niriiseega kubha, ni**-bhwaheene** umuutu asaagi chimbu ari.

27 Ariibhi ukwiriri, oteenda kutaana nu umukari waazu. Ariibhi ukiiri kukwira, oteenda kukwira.

28 Nawe nuuru uraakwiri, utakubha ukuriri ubhubhi. Nu umuucha wuusi, araakwirwi, atakubha akeriri ubhubhi. Nawe, bhanu bhiikwiriri, zinyaaku za muus*i* zirabhabhona. Na niiny*i* nitakusiiga zinyaaku ziyo zibhabhone.

29 Abhahiiri bhaani, nereenda kugambabhu, ribhaga rinu risaagiri kuhika Kiriisitu agareki ritari iriihu. Kwima nangwinu bhanu bhakwiriri bhatigi kwiseega abhakari bhaabhu abheene, korereke bhakore emeremo ju Umukuru.

30 Na bhanu bhakurira, bhanu bhakozomerwa, bhanu bhakugra ebhegero,

31 na bhanu buus*i* bhakunyaaka nu ubhwikari bhwa kuus*i* yinu, bhatanyaakira bhukung'u amang'ana gayo. Bhabhi bharakora emeremo ju Umukuru, ku kubha iis*i* yinu chimbu tokoyerora, irahita.

32 Nereenda mutabha nu uruhaho iguru wa amang'ana gu ubhwikari bhunu. Umuutu wanu akiiri kukwira, ahaakora emeremo ju Umukuru, ariiseega chimbu akozomeerya Umukuru.

33 Nawe umuutu wanu akwiriri, ahaanyaakira amang'ana gu ubhwikari bhunu, ariiseega chimbu akozomeerya umukari waazi,

34 amiisi*ig*i gaazi garabha mbaara ibhiri. Nu umukari wanu ataana umusubhi nuuru umuucha, ahaakora emeremo ju Umukuru, kubhareindu umubhi ne ekoro. Nawe umukari wanu akwirirwi, ahaanyaakira amang'ana gu

ubhwikari bhənə, ariiseega chimbu akozomeerya umusubhi waazi.

³⁵ Niragamba amang'ana gayo kubhwera bhwanyu, itari nereenda kəbharecha. Nereenda məbhi muriikara chimbu ikwenderwa, məbhi mərahokerya Əməkəru kumwəyə gwəsi.

³⁶ Əmuətə wəwəusi wənə akorora kəbha itari bhwaheene kutiga kukwira umuucha wənə amurunjiryi, na ariibhi umwəyə gwazi gəramətama,* nu əmuətə wuyo ararora kəbha ereenderwa bhiikwiri, akore chimbu akwenda, bhiikwiri. Hayo atakəbha akəriri ubħəbhi.

³⁷ Na ariibhi umusubhi indiri umwene kurwa mokoro yaazi kəbha atakukwira, na kitareeho kinə kikumusing'iirirya kukwira, na aratəra kuriibha inamba yə əməbhiri gwazi, arabha akəriri bhwaheene.

³⁸ Wənə akətinira kukwira umuucha wənə amurunjiryi, arakora bhwaheene. Nawe wənə atakukwira, arakora bhwaheene bhəkəng'u.†

³⁹ Əməkari wənə akwirirwi, ahaabhoħwa nu ubhukwirwa ribhaga ryəsi rinə umusubhi waazi

* **7:36 Na ariibhi umwəyə gwazi gəramətama, ubħəgaruri ubħəndi bhəratəra kəbha, naatu nəħħi imyaka jazi ju ukukwirwa gihitiri.** † **7:38 Kəzəkiriri zinə, ubħəgaruri ubħəndi bhəratəra kəbha, Əmuətə wəwəusi wənə akorora kəbha itari bhwaheene kutiga umuucha wənə arunjibhi, nəħħi imyaka jazi ju ukukwirwa gihitiri, nu əmuətə wuyo ararora kəbha ereenderwa amukwiryi, akore chimbu akwenda, amukwiryi. Hayo atakəbha akəriri ubħəbhi. Na ariibhi əmuətə indiri kumwəyə gwazi umwene kəbha atakumukwiryia umuucha waazi, na kitareeho ekegero kinə kikumusing'iirirya kumukwiryia, naatu aratəra kəkangata ubħəsiiġi bhwazi, mmbe, arabha akəriri bhwaheene. Iħbu, əmuətə wənə akətinira kumukwiryia umuucha waazi wənə arunjibhi, arakora bhwaheene. Nawe wənə atakumukwiryia, arakora bhwaheene bhəkəng'u.**

akiiri məħħaru. Nawe ariibhi umusubhi waazi akuuri, hayo arabha nu umweya kukwirwa nu umusubhi wuwaasi wunä akwenda, nawe umusubhi wuyo abhi məħimba wu Əmukuru.

40 Nawe hakiriku bhækung'u umukwirwa wuyo asaagi chimbu ari. Gayo ni-miisiigi gaani, na niriiseega kubha inyi kwiki Ekoro ya Mungu irankangata kugamba amang'ana gayo.

8

Ibhyakurya bhinu bhisinqiirwi amasambwa

1 Nangu niragamba iguru wi ibhyakurya bhinu bhisinqiirwi amasambwa. Tuminyiri kubha, itwusi tunu ubħaminyi. Nawe ubħaminyi bhərakora abhaat bħiiyengi. Nawe ubħusisiġi nebhwe bhakubhakong'ya abhaat mubhwisiriryar.

2 Aribhi umħutu ariirora aminyiri ring'ana ob-horebhe, wuyo akiiri komenza ryuryusi chimbu akwenderwa komenza.

3 Nawe umħutu wunä amusiigiri Mungu, wuyo newe aminyikiini na Mungu.

4 Nangu iguru wu kurya ibhyakurya bhinu bhisinqiirwi amasambwa, tuminyiri kubha amasambwa ganu gakosengerwa, gatar i kegero kħusi kħen. Na tuminyiri kubha areho Mungu wħamwibhu.

5 Ni-maheene abhaat abhandi bhariiseega kubha kuna amasambwa mwisaar u na kħusi. Maheene, kone ebhegero bhyaru bhinu abhaat bhakubħiħirikira amasambwa hamwi abħakuru.

6 Nawe kwa niitwi, areho Mungu wħamwibhu, newe Bhaabha, newe aatiimir i ebhegero bhyusi.

Itwi turiikara igəru waazi. Na areho Əməkərə wəmwibhu, newe Yissu Kiriisitə, ne ebhegero bhyəsi bhikateemwa kəhitira kwawı, na niitwi bhahəru turi kəhitira kwawe.

⁷ Nawe itarı abhaatə bhəəsi bhaana ubhəminyi bhuyo, kə kəbha bhareho abhandi bhanə bhaari ni isiməka yo okosengera amasambwa. Nəəru nangwinə bhararya ibhyakurya bhinə bhisingiirwi amasambwa, ibhyakurya bhiyo bhərabhakora kwiseega amasambwa. Hayo bhariirora mozekoro zaabhu kəbha bharakora ubhəbhi, kə kəbha bhakiiri kokong'a mubhwisiriry.

⁸ Nawe ibhyakurya bhitakətətəra haguhı na Mungu, kə kəbha nəəru turiitigi kurya, tətakubhurya kegero, nəəru turiiryi, tətakwongerwa kegero.

⁹ Nawe mwiyangariri bhwaheene, umweya gwanyu gətabha goreendeerya bhanə bhakiiri kokong'a mubhwisiriry.

¹⁰ Nirabhugabhu, kə kəbha uməutə wənə akiiri kokong'a mubhwisiriry, arıbhı arakorora awi wənə uminyiri kəbha amabhirəbhırə gataana ubhəhəru, ərarya ibhyakurya mwihekaaru ryə əkusabhira amabhirəbhırə, atakwiseega mokoro yaazi kəbha wəusi areenderwa kurya ibhyakurya bhinə bhisingiirwi amabhirəbhırə?

¹¹ Kənzıra yiyo, umwisiriryə uməkindichazə wənə akiiri kokong'a mubhwisiriry, wənə Kiriisitə aamukuuriiri, ararika igəru wə ubhəminyi bhwazu.

¹² Arıbhı mərasariiryə abhiisiriryə abhakindichanyu bhanə bhakiiri kokong'a

mubhwisiriryā, bhakore ubhabhi, na kubhanyahaara zekoro zaabhu, hayo mərabha mərasariiryā Kiriisitə.

¹³ Kugayo, arībbi ibhyakurya bhinne nikurya, bhīragiryā umwisiriryā umukindichani akore ubhabhi, nītakurya zee īnyama ye eteemwa yiyo, korereke nītaaza kugiryā umwisiriryā umukindichani akore ubhabhi.

9

Amang'ana ganə abhatumwa bhakwenderwa kubaahwa

¹ Nangə, inyi nītaana ubhwiyagaaruri? Inyi nītarī umutumwa? Inyi nītarəuzi Umukurə wītə Yīsu? Ne emeremo ginə inyi nakuriri gitari nejo gigiriryi imwī mwisiriryi Umukurə?

² Nangabha abhaatu abhandi bhararora inyi nītarī umutumwa, nawe kwa niimwi inyi ni-mutumwa, kə kubha ubhwisiriryā bhwanyu kwa Kiriisitə nī-rakaamu rənu rukwereco inyi nitumirwi na Umukurə.

³ Abhaatu bhanə bhakunyanga, nītarī umutumwa, nirabhahbhūrira,

⁴ itwī tutakwenderwa kubaahwa bhyu ukurya na bhyu ukunywa igurə we emeremo jitə ju ubhutumwa?

⁵ Nangu, itwī tutakwenderwa kuja na abhakari bhiitə abhiisiriryā orogendo rwə ukuragan'ya īng'ana igurə wa Kiriisitə, chimburya abhatumwa abhandi, abhahiiri bhə Umukurə Yīsu na Peetero?

⁶ Hamwi niinyi na Bharinaabha abheene tukwenderwa kokora emeremo korereke tobhone ebhegero igurə wu ubhwikari bhwitə?

7 Ni-musirikariki wənə akuja mwihi kwa kwiriha umwene? Ni-murimiki wənə akurima imizabhiibhu, na atarya imisumu jazi? Naatu ni-muriishaki wənə akuriisha imitugu, na atanywa amabheere gi imitugu giyo?

8 Amang'ana ganə nikugamba, gatari amiisihi ga abhaatu abheene? Ni imigiru ja Musa* jasi gitakubhugabhu?

9 Mumigiru ja Musa yandikirwi, "Hanə eng'ombe ikuhura inganə, utayebhoha umunywa."[†] Nangu, nekwe ukubhuga Mungu ariiseega iguru wa zeng'ombe izeene?

10 Kisha aari aragamba iguru wiitə? Nimbu iri! Amaandikə gayo gaandikirwi iguru wiitə, kə kabha wənə akurima na wənə akogesa, bhusi bhareenderwa kwisega bharabhona esondo.

11 Itwi tukabharwazira ing'ana iguru wa Kiriisitə, twari nchə umwatu wənə akuhamba zende-tere. Nangu, ni-ng'ana ikang'u kwa niimwi kotoha ebhegero bhyu ukurya na kunywa, korereke tobhone ubhwera, nchə umwatu wənə akogesa?

12 Ariibhi abhandi bhareenderwa kahaabhwā ebhegero ncha bhiyo kurwa kwa niimwi, nangu itwi, tutakwenderwa kahaabhwā ebhegero bhiyo kükiraho?

Nawe itwi tutaaasabhirī ganə tukwenderwa kahaabhwā na niimwi, nawe twigumiriiryi kwa gusi, korereke tutaaaza kabharecha abhaatu kwisirirya Ing'ana Inzamu iguru wa Kiriisitə.

13 Nangu, mutiizi kabha bhanə bhakokora

* **9:8 Musa.** Kumaragirira bhukang'u, rora Ikiuibhasa. † **9:9** Rora Amahiityu gi Imigiru 25:4.

emeremo mwihekaaru,[‡] bharabbona ibhyakurya bhyabhu mwihekaaru riyo? Na mutiizi kubha bhanu bhakokora emeremo ahagero hu ukuhurukiryा ikimweso, bharasang'aana esondo yaabhu, kurwa mabhinu bhikuhurukibhwa ikimweso?

14 Nu Umekaru Yiisu aswajiry*i* bhu**ibhu**, kubha, bhanu bhakurwaza Ing'ana Inzamu, bhabhone kinu bhakwenda kurwa momeremo giyo.

15 Nawe iny*i* nikiiri kugamba nuuru rimwi maganu nikwenderwa kuhaabhwa. Na nitakwandikabhu, korereke nihaabhwi gayo. Kwa niiny*i* hakiriku kukwa kukira kusakiribhwa ebhegero kurwa kwa niimwi, kubha nitakwenda umutu wuwusi andeche ukwikumya iguru wuukuragan'ya Ing'ana Inzamu, kanzira yo okong'a ebhegero.

16 Iny*i* nitakwenderwa kwikumya iguru wu ukurwaza Ing'ana Inzamu, ku kubha emeremo giyo nejo nitumirwi kokora. Na horeera iny*i* ariibhi nitakurwaza Ing'ana Inzamu yiyo.

17 Nangabhiiri nirakora emeremo ginu kubhusiigi bhwani inyimwene, naari niriisega kobhona umubhanu. Nawe itaribhu, Mungu newe ang'iiri emeremo ginu negekore.

18 Nangu umubhanu gwani nik*i*? Umubhanu gwani ni-kurwaza Ing'ana Inzamu bhuuha, nitakusabha ganu nikwenderwa kuhaabhwa iguru wu ukurwaza Ing'ana yiyo.

Amang'ana ganu abhatumwa bhakwenderwa kokora

[‡] **9:13 Rihekaaru.** Kemaragirira bhkeng'u, rora Ikinibhasa.

19 Inyi nitarı mbħħusa wa ħmarrut u wħwħusi, ninu ubhwiyagaaruri. Nawe niitħiri mbħħusa wa abhaat bħħusi, korereke kabbasakiryu abhaat bħiġisiriyi Kiriisit.

20 KuBhayaahudi, naari nchħu Umuyaahudi, korereke nibhasakiryi bħiġisiriyi Kiriisit. Inyimwene nitarı iyaasi wi imigir ja Musa, nawe nikiitħura iyaasi wi imigir giyo, kabbhanu bhakutuna imigir giyo, korereke nibhasakiryi bħiġisiriyi Kiriisit.

21 Kabbhanu bhataari ni imigir ja Musa, naari nchħu ħmarrut u wħnha ataana imigir giyo, korereke nibhasakiryi bħiġisiriyi Kiriisit. Kokorabhu kutteri nekwe ukubhuga nitaana imigir mubħutangħi bhwa Mungu, nawe nirakangatwa ni imigir ja Kiriisit.

22 Kabbhanu bhakiiri kokong'a mubħwisiriryu, naari nanga wħnha akiiri kokong'a mubħwisiriryu korereke nibhasakiryi bħiġisiriyi Kiriisit. Nikakora għusxi kabbhaat bħħusi, korereke kuzinzira zuzħusi zirya nituri kusabħara abhaat obhorebhe.

23 Nirakora gayo għusxi igħra wi Ing'ana Ħażamu korereke nigwatani na abhandi muribhangu rwazi.

24 Mietiżi abhaat bħanu bħarahigana kurya umwega, bħararyara bħħusi, nawe wħnha akusung'aana ħmabbhanu ni-wħmwiċċu? Nangħu mubbi mħarriyara bhukkugħ'u, korereke mħusung'aani ħmabbhanu.

25 Bħanu bhakħigana muribħaraana, bħarriyangulara kumaaru igħra wu ukħiegħana. Bharakorabhu korereke bhasung'aani ikiru ngħu

chi ibhaga isuuuhubhu. Nawe itwi tərakorabhu, korereke təsung'aani ikirungu kinu kikwikara kemerano.

²⁶ Igurə wa riyo inyı nitakuryara nchə umuata wənu akuryara atiizi chu ukugirya aryari, na nitakwitana nchə umuata wənu akutaasha ibhikundi bhəuha.

²⁷ Nawe nیرanyaacha na kənarya uməbhiri gwani kwigumiriryā, korereke hanu nikumara kubharwazira abhaatə Ing'ana Inzəmu, nitaaza kwangwa məbhətangi bhwa Mungu.

10

Amaangirijə igurə wo okosengera amasambwa

¹ Abhahiiri bhaani, nereenda muhiiti, hanu bhasuukurə bhaaruri Miisiri, bhaari bharakan-gatwa na risaarə,* naatu bhəusi bhakahita gatigati wi inyanza.

² Hanu bhaakangatirwi na risaarə na kəhita gatigati wi inyanza bhakabhatiizwa kubha ab-hahimba bha Musa.[†]

³ Bhəusi bhakarya ibhyakurya bhinu bhyaruuri mwisaarə.[‡]

⁴ Na bhakanywa amanzi ganu Mungu aabhahiiri, kurwa kwitarı rinu ryari rekogenda hamwimwi nabhu.[§] Ritarı riyo ryari ni-Kiriisitu.

⁵ Nawe bhaarū gati waabhu, bhaari bharakora ganu gatazumiiri Mungu, kwibhu bhakarichwa, ibhitəndu bhyabhu bhikanyaragana kubhara.

* **10:1** Rora Kəhərəka 13:21-22.   † **10:2** Rora Kəhərəka 14:22-29.

‡ **10:3** Rora Kəhərəka 16:35.   § **10:4** Rora Kəhərəka 17:1-7; Ukbhara 20:2-17.

6 Mmbe, amang'ana gayo ḡusisi, ne-bherenjo kwa niitwi, korereke t̄tabha turiigomba amabhi, ch̄imbu ebho bhaar̄i bhariigomba amabhi.

7 M̄tabha m̄rasengera amasambwa, ch̄imbu abhandi gati waabhu bhaar̄i bhakokora. Iguru waabhu yandikirwi m̄Maandiku Amarindu, "Abhaat̄ bhakiikara kurya na kunywa, na ribhaga irindi bhakiim̄irira kubhina."*

8 Na t̄takora ubhusimbi, ch̄imbu abhandi gati waabhu bhaar̄i bhakokora, kuhika abhaat̄ bhikwi merongo ibhiri na bhitat̄ bhakarichwa rusiku r̄umwi.†

9 Na t̄tabha turagema Umukuru,‡ ch̄imbu abhandi gati waabhu bhaamugimiri, bhakarumwa ne enzoka, bhakakwa.§

10 Naatu mutiibheerya ch̄imbu abhandi gati waabhu bhiibh̄iriryi, bhakiitwa na maraika umuricha.*

11 Mmbe, amang'ana gayo ḡusisi ganu gaabhabhwini ebho, gakaandikwa korereke gabhi ebherenjo bhyo okotorecha bhanu tukwikara zisiku zi itiniru zinu.

12 Ebhu, wanu akwirora imiiriiri bhwima mubh-wisiriry, ikabhaah̄i, ataaza kugwa.

13 Ibhitiimotiimo bhinu bhibhabhwini, bhyangi bhinu abhaat̄ abhandi bhakobhona siku zuusi. Nawe Mungu, ne-moheene, ewe atakubhatiga mogemwe kükira amanaga gaanyu. Hanu mokogemwa, Mungu arabhaha amanaga gu ukwigumiriry n̄ inzira yu ukuhurukira.

* **10:7** Rora Kuhuruka 32:6.   † **10:8** Rora Ukuhbhara 25:1-9.

‡ **10:9** Umukuru, Zibhibhuriya izindi zirabhuga, Kiriisitu. § **10:9** Rora Ukuhbhara 21:4-9.   * **10:10** Rora Ukuhbhara 16:41-49.

14 Iguru wa gayo, abhasiigwa bhaani, mwiyan-gariri mutasengera amasambwa!

15 Niragamba na niimwi abhaatu bha amang'ini, mwiseege imubheene iguru wa ganu nikugamba.

16 Nangu, hanu tukunywira ekekcombe chua urubhangu, ribhaga ryi ibhyakurya bhyu Umukuru, iguru wu ukukumya Mungu, tutakubha taragwatana mamsaahi ga Kiriisitu? Na hanu tukusunyura umukaati na kurya, tutakubha taragwatana kumabhire gwa Kiriisitu?

17 Umukaati gunu gukutugwatan'ya ni-gumwi. Kwibhu itwi bhuisi ni-mabhiri gumwi, nangabha bhaaru tari.

18 Morore Abhiizirairi. Bhanu bhakurya bhinu bhiruusiibhwu ikimweso ahagero hu ukuhurukiryu ikimweso, bharagwatana na Mungu kanzira yi ikimweso kiyo.[†]

19 Nangu, nigambiki? Ibhyakurya bhinu bhisingirwi amabhirubhiru bhinu ubhwera bhwubhwusi? Hamwi amabhirubhiru gusu, ne-kegero?

20 Ziyi! Nereenda kubhuga ibhimweso bhinu bhakuhurucha abhaatu bhanu bhatamwizi Mungu, bhatakuhurukiryu Mungu, nawe bharahurucha kumasambwa. Na niinyi nitakwenda imwi mugwatanu na amasambwa.

21 Mutakwenderwa kunywira ekekcombe chua Umukuru na cha amasambwa. Mutakwenderwa kurya ibhyakurya bhyu Umukuru na bhyu amasambwa.

[†] **10:18** Rora Abharaawi 7:6-10, 14-15.

22 Kisha toreenda kokora ɻumakarʉ abhi na ri-hari? Muriiseega tʉna amanaga kʉmukira?

Ganʉ abhiisirirya bhakokora gagungyɨ Mungu

23 Abhaatʉ abhandi gati waanyu bharabhuga, “Ebhegero bhyʉsi bhyisiririibhwɨ kokorwa.” Nawe inyɨ nɪrabhuga, itari bhyʉsi bhinu ubhwera kwa niitwi. Na bharabhuga, “Ebhegero bhyʉsi bhyisiririibhwɨ kokorwa.” Nawe inyɨ nɪrabhuga, itari ebhegero bhyʉsi bhirasakiryा ubhwisiriryा bhwitʉ bhʉnagi.

24 Umwʉtʉ ataangarirা ganʉ gakʉmʉsakiryा ewe umwene, nawe aangarirı ganʉ gakʉsakiryा abhakindichazi.

25 Muryi inyama yʉyʉsi yinʉ ikuguribhwa momoteera mʉtabhuuryabhuurya, korereke mʉtanyaaka mozekoro zaanyu,

26 kʉ kubha Amaandikʉ Amarindu garabhuga, “Hisi hamwimwɨ ne ebhegero bhyʉsi bhinʉ bhirimu ni-bhyʉ ɻumakarʉ.”‡

27 Ariibhi umwʉtʉ wʉnʉ atari umwisiriryा abhaginiihiryi kurya, na niimwɨ mwisiriiryi kuja, muryi inyama yʉyʉsi yinʉ abhatingiiri mʉtabhuuryabhuurya, korereke mʉtanyaaka mozekoro zaanyu.

28 Nawe ariibhi umwʉtʉ arabhabhʉrira, “Ibhʉyakurya bhinʉ bhisingiirwi amasambwa,” hayo mʉtarya ibhyakurya bhiyo, igʉru wʉ umwʉtʉ wʉnʉ abhabhuuriiri, naatu igʉru wa amagambʉ ga mokoro.

29 Hanʉ nikugamba, “Igʉru wa amagambʉ ga mokoro,” nitakʉgamba igʉru wʉ ubhwindi bhwitʉ, nawe igʉru we ekoro yʉ umwʉtʉ wʉnʉ

‡ 10:26 Rora Zabhuri 24:1.

abhabhuuriiri. Nawe kwaki amagambu ga mokoro ya uwandi, gareche umweya gwani?

30 Ariibhi inyi nirarya ibhyakurya bhiyo ku kukumya Mungu, kwaki nitukwi igurə wi ibhyakurya bhinə nikəbhərira Mungu, azamiryi?

31 Mmbe nangə, chachəsi kinə mokokora, ibhi ni-kurya, ibhi ni-kunywa, hamwi nəurə ekegero ikindi, mokore igurə wu ukukumya Mungu.

32 Mutabha mərabheendeerya Abhayaahudi, abhaatə bhanə bhatarı Abhayaahudi, nəurə risen-gerero rya Mungu.

33 Mubhi chimbu inyi niri. Nirakaja kozomera abhaatə bhəusi kəmang'ana gəusi ganə nekokora. Itarı nirakorabhu, korereke nebhone ubhwera in-yimwene, nawe nirakorabhu korereke abhaatə bhaaru bhabhone ubhwera ko kobhona ubhutu-urya.

11

1 Mənyigi inyi, chimbu inyəusi nikwigə Kiriisitə.

Ubhwindi bhwu ukusabha

2 Nirabhakumya ku kabha məranhiita məmang'ana gəusi, na kugwata amiija ganə nabhahiiři.

3 Nawe nereenda momenye kabha umutwi gwu umusubhi wəwəusi umwisirirya ni-Kiriisitə, umutwi gwə uməkari umusubhi waazi, nu umutwi gwa Kiriisitə ni-Mungu.

4 Umusubhi wəwəusi wənə akukundikirya umutwi hanə akusabha, hamwi hanə akorootorera, wuyo arasuucha Kiriisitə, newe umutwi gwazi.

5 Nawe uemukari wanu atakukundikirya umutwi gwazi hanu akusabha, hamwi hanu akorootorera, wuyo arasuucha umusubhi waazi, newe umutwi gwazi. Irabhabhu, ku kabha arabha nch uemukari wanu amwiri.*

6 Ariibhi uemukari atakukundikirya umutwi gwazi, amwi zinzwiri zaazi! Nawe ni-suni kumukari kumwa zinzwiri, hakiriku akundikiryi umutwi gwazi.

7 Itakwenderwa kumusubhi kukundikirya umutwi, ku kabha ewe ne ekerenjo cha Mungu, na areerecha ubhugungu bhwa Mungu. Nawe uemukari areerecha ubhakuru bhu umusubhi waazi.

8 Niragambabhu ku kabha Mungu ataabhumbiri umusubhi kurwa kumukari, nawe akabhumba uemukari kurwa kumusubhi.

9 Na Mungu ataabhumbiri umusubhi iguru wa uemukari, nawe akabhumba uemukari iguru wu umusubhi.

10 Iguru wa riyo, naatu iguru wa bhamaraika, uemukari areenderwa kukundikirya umutwi gwazi, kwerecha kabha ari iyaasi wu ubhunaja bhu umusubhi waazi.

11 Nawe ku kugwatana nu Umekuru, uemukari ariisega umusubhi, nu umusubhi ariisega uemukari.

12 Niragambabhu, ku kabha chimbu uemukari aabhumbirwi kurwa kumusubhi, ibhuibhu umusubhi ahiibhurwa nu uemukari. Nawe ebhegero bhyusi bhirarwa kwa Mungu.

13 Nangu mutiniri abheene, ereenderwa uemukari kusabha Mungu atakundikirya umutwi

* **11:5** Ribhaga riyo yaari ni-suni kumukari kumwa ikipara.

gwazi?

¹⁴ Nuuṛu ibhiim bhyu umabhi ibhyene bhereerecha kubha ni-suni kumusubhi kubha na zinzwiri ndiihu!

¹⁵ Nawe kumakari kubha na zinzwiri ndiihu kramokoraasuukwi, ku kubha ahirwi zinzwiri ndiihu korereke zibhi ncha zengebho zu ukukundikiryu umutwi.

¹⁶ Nawe ariibhi umutu areenda kuhakaana igurū wa amang'ana gayo, amenye kubha itwi tataana simuka zindi kükira ziyo, nuurū amasengerero ga Mungu gataana simuka yindi.

Amangirijū igurū wi ibhyakurya bhyu Umukuru

¹⁷ Igurū wa ganu nikwenda kabhatuma, nitakubhakumya, ku kubha hanu mukwibhiringa mutakokora gu ubhwera, nawe murakora ganu gataana bhwera.

¹⁸ Niigwiri kubha, hanu makubha mwibhiringiri ncha risengerero, kunu ubhutaaman'ya gati waanyu. Na niinyi ahandi niriisirirya kubha nimbu iri.

¹⁹ Ubhutaaman'ya bhoreenderwa kabhaho gatigati waanyu, korereke bha amaheene bhamenyekane.

²⁰ Nawe nangu, hanu mahaabha mwibhiringiri mutahaarya ibhyakurya bhyu Umukuru chimbu ikwenderwa,

²¹ ku kubha abhaatu bhuisi bhararya ibhyakurya bhyabhu bhatakurinda abhandi. Riyo rirakora abhandi bharasaaga ni inzara, abhandi bhagwatirwi.

²² Nangu, mutaana inyumba yinu makutura kurya na kunywa? Kwaki murarega risengerero

rya Mungu na kəbhasuucha bhanə bhataana ekegero? Ni**hbhabhəririki?** Ni**hbakumy*i***? Zi*y*i! Nitakəbhakumya igəru wa amang'ana gayo.

Kurya ibhyakurya bhyu Uməkəru chimbu ikwenderwa

23 Amija ganə nasəng'aaniri kurwa kuMəkuru Yissu, nego nabhah*ii*ri imwi, ubhutiku bhanə iichurirwi, akagega uməkaati,

24 akabəhririra Mungu, azəmiry*i*, akagusunyura, akabhuga, “Ganə negwe uməbhiri gwani ganə gukuhurukibhwa igəru waanyu. Məbhi mərakorabhu, ku kunhiita.”

25 Ibhui**bu** hanə bhaamariri kurya ibhyakurya, akagega ekekombe, akabhuga, “Idivaayi[†] yinə ni-chirikin'yu che ubhəragi[‡] ubhuhya bhanə Mungu akokora, kəhitira amasaahi gaani. Məbhi mərakorabhu, ku kunhiita!”

26 Na hanə mukurya uməkaati guyo na kunywira ekekombe kiyo, mərabha məraragan'ya ukukwa ku Uməkuru kuhika hanə akuuza.

27 Uməatu wəwəsi wənə akurya uməkaati guyo hamwi kunywira ekekombe kiyo chimbu itakwenderwa, arabha akəririri ubhəbhi, ku kabha arigiri uməbhiri na amasaahi gə Uməkuru.

28 Ibhu, abhaatu bhəusi bhiibhuury*i* abheene, neho bhary*i* uməkaati na kunywira ekekombe.

29 Niragambabhu, ku kabha uməatu wənə akurya uməkaati na kunywira ekekombe nawe atakwobhoora kabha anu ubhumwimwi nu

[†] **11:25 Idivaayi.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikinibhasa.

[‡] **11:25 Ubhəragi.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikinibhasa.

ʉmbhiri gwə ɻumakuru, wuyo arabha ariitəura umwene mutiniru ya Mungu.

³⁰ Kiyo necho kikugiryə kəna abhanyəuhiriru na abharwiru bhaaru gati waanyu, na abhandi bhakuuri.

³¹ Twangiyangariiri itubheene, Mungu ataari aratutinira.

³² Nawe nangu, hanu tukutinirwa nə ɻumakuru, tərabha turijibhwa, korereke Mungu ataaza kətətinira chimbu abhaatu bhanu bhatamwizi.

³³ Abhahiiri bhaani, hanu mukwibhiringa kurya ibhyakurya bhyu ɻumakuru, mwirindi.

³⁴ Ariibhi ʉmautu ani inzara, abhi ararya yiika waazi, korereke kwibhiringa kwanyu katabhakorera ukutinirwa. Amang'ana agandi ganu gasaagiri, hanu nikuuza niragatəura bhwaheene.

12

ɻubhanaja bhwe Ekoro Indindu

¹ Nangu, abhahiiri bhaani, niragamba iguru wu ʉbhənaja kurwa kwe Ekoro Indindu, kə kəbha nisiigiri mubhwobhoore bhwaheene.

² Mwizi kəbha hanu mwari mutiizi Mungu, məkakangiriribhwa nu ʉkukangatwa na amabhirəbhəru, nangabha amabhirəbhəru gataana ʉbhəhəru!

³ Nangu nirabhabbhərira, ʉmautu wəwəusi wənu akukangatwa ne Ekoro ya Mungu atakutura kubhuga, "Yiisu ihiimwi." Nu ʉmautu wəwəusi atakutura kubhuga, "Yiisu ni-Mukuru," ariibhi atakukangatwa ne Ekoro Indindu.

4 Bhoreho übhnaja bhwa teemwa zəzəusi, nawe Ekoro yinə ekosondya übhnaja bhuyo ni-yiyo yiyo.

5 Na tərahokerya Əməkərə kwa teemwa zəzəusi, nawe Əməkərə wənə tokohokerya ni-wuryawurya.

6 Na tərakora emeremo ja teemwa zəzəusi, nawe Mungu wənə akutunaja itwəsi kokora emeremo giyo ni-wuryawurya.

7 Ekoro iriiyasurya kubhiisiriryə bhəusi, korereke abhaatə bhəusi bhabbi bharabbona ubhwera.

8 Ekoro əramoha umətu wəmwi kəgamba amang'ana gu ubhwəbhəuri, uwəndi Ekoro yiyoyiyo əramoha kəgamba amang'ana gu ubhəminyi.

9 Ekoro yiyoyiyo əramoha uwəndi übhnaja bhwə ukubha nu ubhwisiriryə bhəkərə, uwəndi übhnaja bhwo okohorya,

10 uwəndi übhnaja bhwo okokora ibhisigə, uwəndi übhnaja bhwu ukuhurucha ubhəruuti. Ekoro yiyoyiyo əramoha uwəndi übhnaja bhu ukwobhoora ariibhi amang'ana garuuri kwe ekoro imbi hamwi kwe Ekoro Əndindu, uwəndi übhnaja bhwə ukəgamba ikigambə ikindi, uwəndi übhnaja bhwə ukəgarura ikigambə kiyo.

11 Ekoro Əndindu yiyoyiyo yimwi irakora emeremo giyo jəsi. Eyo əramoha umətu wəwəusi übhnaja bhwazi, chimbu asiigiri umwene.

Uməbhəri gəmwı, ibhiimə bhyaru

12 Uməbhəri gwa umətu guni ibhiimə bhyaru, nawe ibhiimə bhiyo ni-məbhəri gəmwı. Nımbu iři kuməbhəri gwa Kiriisitə.

13 Niragambabhu, kę kębha itwi bhęusi, təbhi Abhayaahudi hamwı abhaatę bhi ibhyaru ibhindi, təbhi bhambęusa hamwi bhu ubhwiyagaaruri, təbhatiizirwi kwe Ekoro yimwi na kęhaabhwā Ekoro yimwi yiyo, korereke təbhi məbhiri gəmwı.

14 Mmbe, uməbhiri gataana ikiimę kimwibhu, nawe guni ibhiimę bhyaru.

15 Əkəgəru kwangabhuugiri, “Inyi nitari okobhoko, kuriyo inyi nitari wa kuməbhiri,” kətaari kərabha kuməbhiri igurę wa riyo?

16 Nu əkətwi kwangabhuugiri, “Ku riyo inyi nitari iriisę, inyi nitari wa kuməbhiri,” kətaari kərabha kuməbhiri igurę wa riyo?

17 Angabhiiri uməbhiri gwəsi gəbhi iriisę, uməutę aari araturabhwi kwigwa? Hamwi uməbhiri gwəsi gwangabhiiri əkətwi, uməutę aari araturabhwi kwihuziirirya?

18 Nawe nangę, Mungu ienda ibhiimę kuməbhiri chimbu asiigiri umwene.

19 Angabhiiri ibhiimę bhyası ni-kiimę kimwi, uməbhiri gware gutakəbha məbhiri.

20 Ibhiimę ni-bhyaru, nawe uməbhiri ni-gəmwı.

21 Iriisę ritakətura kəbhəurira okobhoko, “Awititakukwenda.” Nurę umutwi gutakətura kəbhəurira amagəru, “Imwi nitakobheenda.”

22 Kəkira gayo, ibhiimę bhyę uməbhiri bhinę bhekorekana ni-bhinyəuhiriru, nebhyo bhikwenderwa bhəkung’u.

23 Ni ibhiimę bhinę bhikwiseegwa bhitakwenderwa kusuukwa, nebhyo takəsuuka bhəkung’u. Ibhiimę bhyę uməbhiri gwitę bhinę bhekorekana bhirareeta zisəni, nebhyo tukwangerira bhəkung’u.

24 Ibhiimu bhinu bhitakoreeta zisuni,
bhitakwenda kwangarirwa nchi i**bhind**i.
Nawe Mungu umwene akuriri ibhiimu bhinu
bhitakusuukwa bhukung'u, bhisuukwi,

25 korereke umubhiri gutataana, nawe ibhiimu
bhyusi bhisakiryani.

26 Ikiimu ikimwi chu umubhiri kiraanyahaariki,
bhyusi bhihaanyahaarika hamwimwi nachu.
Ni ikiimu ikimwi kiraazomerwe, bhyusi
bhizazomerwa hamwimwi nachu.

27 Mmbe, imwi imwusi ni-mubhiri gwa Kiriisitu
na imwusi ni-bhiimu kumubhiri guyo.

28 Mungu atiiri abhatumwa mwisengerero,
bha kabhiri abharutiriri, bha katatu abhijja.
Kwiki atiiri bhanu bhakokora i**bhisig**u, bhanu
bhaana ubhunaja bhwo okohorya abharwiri,
bhwu ubhunaja bhwu ukusakiryabhandi, bhwu
ubhunaja bhwu ukukangata na bhanu bhaana
ubhunaja bhwu ukugamba ikigambu ikindi.

29 Nangu, abhaatu bhusi, ni-bhatumwa? Abhaatu bhusi
bhusi, ni-bharutiriri? Abhaatu bhusi
ni-bhijja? Abhaatu bhusi bharakora i**bhisig**u?

30 Na abhaatu bhusi bhaana ubhunaja
bhwo okohorya abharwiri? Abhaatu bhusi
bharagamba ikigambu ikindi? Abhaatu bhusi
bhaana ubhunaja bhwu ukugarura i**bhigamb**u
bhiyo?

31 Mmbe, mwigombe kobhona ubhunaja
ubhukuru. Nawe nangu nereenda kobheerecha
inzira inzamu kukira zuusi.

13

Ubhusiigi

1 Nuuṛu nangagamba kūkigambu cha abhaatu ni
ikigambu cha bhamaraika, nawe ariibhi nitaana
ubhusiigi, nirabha ncha ririgi rya ridebhe rinu
ritaana ekegero, hamwi ncha ririgi rye ekengere
yinu ekotemwa bhuuha.

2 Nangabhiiri nirahurucha ubharuuti nu
ukwobhoora zimbisi zuusi na kabha nu ubhuminyi
bhwası, nuuṛu ubhwisirirya bhukuru bhwu
ubhunaja kusaamya ibhiguru, nawe ariibhi nitaana
ubhusiigi, inyi nitari kegero.

3 Na nangahurucha ebhegero bhyani bhyasi
koha abhahabhi, nuuṛu umubhiri gwani korereke
gwachwi momorero,* nawe ariibhi nitaana
ubhusiigi, nitakobhona ekegero chachusı.

4 Ubhusiigi bhurakora umuutu abhi
mwigumirirya, umuzumu, ataana rihari, abhi
ataana ubhwiyungi, na ataana kisiraani.

5 Ubhusiigi bhurakora umuutu abhi arasuuka
abhandi, bhutakokora kwiseega amang'ana
gaazi ageene, nuuṛu kwigatana bhwangu, nuuṛu
kubhiika ubhururu mokoro.

6 Ubhusiigi bhurakora umuutu atazomererwa
ubhabhi, nawe kozomererwa amaheene.

7 Ubhusiigi bhurakora abhi ariigumirirya gusu,
abhi anu ubhwisirirya ribhaga ryusi, abhi anu ub-
hwisigi ribhaga ryusi, na abhi managu kwa gusu.

8 Kuhurucha ubharuuti, kugamba ibhigambu
ibhindı, na kabha nu ubhuminyi, ubhunaja bhuyo
bhwası bhuna itiniru. Nawe ubhusiigi bhutaana
itiniru!

* **13:3 Korereke gwachwi momorero**, Zibhiburiya izindi
zirabhuga, korereke niikumi.

9 Niragambabhu ku kubha tuminyiri amang'ana masuuhubhu, naatu trarootorera hasuuuhu.

10 Nawe hanu ubhanagu bhraazi, ganu gakiri kunaga garasira.

11 Hanu naari mwana, naari niragamba gi ichana, nikamenya nchu umwana, na kwiseega gi ichana. Nawe nangu, gi ichana nigatigiri, ku kubha mukuru niri.

12 Chimbu tokorora nangwinu, kwangi okorora ebhegero mokerore kinu kihukwiri, nawe ribhaga irindi trabherora bhyusi habhwiru. Nangwinu niminyiri hasuuhubhu, nawe ribhaga irindi niraaza niramanya bhwaheene chimbu Mungu anyizi inyi.

13 Mmbe nangu, ebhegero bhitatu bhinu bhitakusira: ubhwisiriryu, ubhwisigi nu ubhusiigi. Na mubhiyo, ikikuru nu-bhusiigi.

14

Ubhanaja bhwo okorootorera nu ukugamba ikigambu ikindi

1 Mwikong'eererye kubha nu ubhusiigi na mwigombe kobhona ubhanaja bhwe Ekoro Indindu, kinda ubhanaja bhwo okorootorera.

2 Umuutu wanu akugamba ikigambu ikindi, atakugamba na abhaatu, nawe aragamba na Mungu, ku kubha ganu akugamba atareeho wanu akugamenya. Ewe arabha aragamba amang'ana gi imbisi kumanaga ge Ekoro.*

3 Nawe wanu akorootorera, aragamba na abhaatu amang'ana gu ukubhakong'ya

---

* **14:2 Kumanaga ge Ekoro**, ubhegaruri ubhandi bhratara kubha, mokoro yaazi.

mubhwisiriry, bhwu ukubhaha umwayu na gu ukubhiibhisiriry.

4 Wanu akugamba ikigambu ikindi, ariinaja umwene mubhwisiriry, nawe wanu akorootorera aranaja abhiisiriry abhakindichazi.

5 Inyi nereenda imwusi mabhi muragamba ikigambu ikindi, nawe nereenda bhukang'u mabhi m^urahurucha ubhuruti. Niragambabhu, ku kubha korootorera kurasakiry abhiisiriry abhandi kukira kugamba ikigambu ikindi, ariibhi atareeho wanu akukigarura ikigambu kiyo. Ebhu, wanu akugamba ikigambu ikindi aragarura korereke asakiry abhiisiriry abhandi bhanagi mubhwisiriry.

6 Nangu, abhahiiri bhaani, niraazi kwa ni-imwi na kugamba ikigambu ikindi, murabhonaki? Mutakobhona chachesi. Nawe niraabhabhuriri ganu Mungu anhumburiiri, hamwi niraabhai ubhuminyi, niraarootore hamwi niriiji, hayo murabhona ubhwera.

7 Nimbu iri nuuru kobhegero bhinu bhitari bhiheru, hanu bhikuurucha riraka, ibhi ifirimbi hamwi endono. Ariibhi bhirahurucha riraka bhitaana ubhwindi, umutu aranajabhw*i* komenya iryimbu?

8 Na ariibhi rihembe rirahurucha riraka rinu ritakomenyekana kubhaatu, ni-wiiwi wanu ak-wikonza kwa riihi?

9 Nimbu iri na kwa niimwi. Ariibhi muragamba amang'ana ganu gatakomenyekana, ni-wiiwi wanu akutura kwobhoora kinu mukugamba? Hanu mukugamba garabha garahita na umakama.

10 Kuusi kuni ibhigambu bhyo eteemwa nzaru,

nawe kitareeho n̄ūra ikigambu kimwi kinu kitaana enzobhooro yaku.

11 Mmbe, ar̄ibhi nit̄izi ikigambu kinu uwandi akugamba, n̄irabha nchu umugini kumutu wuyo, w̄usi arabha nchu umugini kwa niinyi.

12 Nimbu iri na kwa niimwi k̄ubha muriigomba kabha n̄ ubhunaja bhwe Ekoro Indindu, momohye bhukung'u kabha n̄ ubhunaja bhunu bhukusakiryा abhiisiriryा abhandi bhanagi mubhwisiriryा.

13 K̄ugayo, umutu wanu akugamba ikigambu ikindi, asabhi Mungu korereke amusakiryi kugarura kinu akugamba.

14 Niragambabhu, k̄ubha niraasabhi k̄ukigambu ikindi, ekoro yaani neyo ikusabha, nawe amang'iini gaani gatakobhona chachusi.

15 Nangu nereenderwa kokorabhwī? Nirasabha kwe ekoro k̄ukigambu ikindi, na nirasabha kumang'iini. Niriumba kwe ekoro k̄ukigambu ikindi, na niriumba kumang'iini.

16 Uraamukuryi Mungu kwe ekoro, umutu uwandi wanu ataana ubhunaja bhuyo bhu ukwobhoora ikigambu ikindi, aranajabhwī kwisiriryा ubhukumya bhwazu kwa Mungu kwa kubhuga, "Garami"? Inu atiizi ganu ukugamba!

17 Ni-maheene kabha ubhukumya bhwazu bhuyo kwa Mungu bhuratara kabha bhuzumu, nawe uwandi ukukumya kwazu k̄utakumusakiryा kunaga mubhwisiriryा.

18 Niramukumya Mungu k̄ubha niragamba k̄ukigambu ikindi k̄ukira imwi.

19 Nawe mwisengerero nisigiri bhukung'u kugamba amang'ana ataanu ganu gaminyikini

korereke nibhiji abhandi, kükira kugamba amang'ana bhikwi ikumi kükigambu kindi.

20 Abhahiiri bhaani, mutiiseega ncha abhaana, mabhi muriiseega ncha abhaatu abhagima. Nawe iguru wa ubhabhi, mabhi ncha abhaana abhab-hataari.

21 Yandikirwi ma Maandiku Amarindu,
“Umukuru arabhuga,
‘Niragamba na abhaatu bhanu kuhitira abhagini
bha kore,
bhanu bhakugamba ikigambu ikigini,
nurubhu bhatakunyitegeerera.”[†]

22 Kugamba ikigambu ikindi ni-chirikin'yu cha amanaga ga Mungu iguru wa abhaatu bhanu bhatari abhiisiriry, itari urukaamu iguru wa abhi-isiriry. Nawe ubharuuti bherahurukibhwa iguru wa abhiisiriry, itari iguru wa abhaatu bhanu bhatari abhiisiriry.

23 Nangu, ariibhi abhiisiriry bhiibhiringiri kusabha, akumara bhuisi bhatangi kugamba ibhigambu ibhindi, akumara bhasikiri abhaatu bhanu bhataana ubhunaja bhwu ukwobhoora ikigambu ikindi, nuru bhanu bhatari abhiisiriry, bhatakubhuga musariri?

24 Nawe bhuisi bharaabhi bhararootorera, akumara asikiri umwatu wanu ataana ubhunaja bhwu ukwobhoora ikigambu ikindi, hamwi wanu atari umwisiriry, ganu akwigwa kurwa kwa bhuisi garamokora amenye ubhabhi bhwazi. Naatu ganu akwigwa garamutinira.

25 Ganu giibhisiri mokoro yaazi, garabha habhwiru, neho arahigama na kuhiinya ubhushu

---

[†] **14:21** Rora Isaaya 28:11-12.

kuhika haasi kosengera Mungu, arabhuga,
“Maheene Mungu ari gati waanyu!”

Ubwindi bhwa abhiisiriry kaasabha

26 Mmbe, abhahiiri bhaani, tugambiki? Hanu mwibhiringiri kusabha, wamwi ariimba iryimbua, uwandi ariija, uwandi aragamba ganu Mungu amwirikiryi, uwandi aragamba ikigambu ikindi, nu uwandi aragarura. Amang’ana gayo guusi gakorwe kunaja abhiisiriry.

27 Ariibhi bhareho bhanu bhakugamba ibhigambu ibhindu, bhagambi bhabhiri hamwi bhatatubhu, bhatakira hayo, bhagambi wamwi wamwi, na abheho umuutu wu ukugarura ganu bhakugamba.

28 Ariibhi atareeho umuutu wu ukugarura, wanu akugamba ikigambu ikindi atigi kugamba mwisengerero, nawe agambi na Mungu kwe ekoro yaazi.

29 Na bhanu bhakuhurucha abhureuti, bhagambi bhabhiri hamwi bhatatu, na abhandi bharengekan’yi amang’ana gaabhu.

30 Nawe ariibhi uwandi mabhanu bhakwitegeerera irikiibhwu ring’ana kurwa kwa Mungu, we embere wanu aari akugamba, akiri.

31 Kanzira yiyo, imwasi marabhona umweya gwu ukugamba, korereke abhaatu bhussi bhiijibhwu na kahaanwa umwuyu.

32 Ubhunaja bhuw ukuhurucha abhureuti, bhurakangatwa na wanu akugamba,

33 ku kabha Mungu wiit u atari wa ryumana, nawe ne-wo omorembe.

Chimbu iri masengerero guusi ga abharindu bha Mungu,

34 hana makabha mwibhiringiri, abhakari bhakiri, ka kabha bhatakwenderwa kugamba. Bhabhi bhariigwa chimbu imigiru ja Musa gikubhuga.

35 Ariibhi bhareenda komenya ring'ana obhorebhe, bhabhi bharabhuurya abhasubhi bhaabhu yiika, ka kabha ni-suni umukari kugamba mwisengerero.

36 Nangu, ring'ana rya Mungu riruuri kwa ni-imwi? Kisha ryiziri kwa niimwi imubheene?

37 Ariibhi umuutu ariirora ana ubhunaja bhwu kuherucha ubhuruuti, hamwi ana ubhunaja ubhundi bhwe Ekoru Indiindu, amenye kabha, gana nikabhaandikira, ni-bhuswaja kurwa kuMukuru.

38 Nawe umuutu wana akorega gayo, wuusi aregwe.[‡]

39 Kugayo, abhahiiri bhaani, mukaji korootorera, na mutabha murarecha umuutu kugamba ikigambu ikindi.

40 Nawe amang'ana guusi gakorwe bhwaheene, na kubhwindi.

15

Ukuryuka kwa Kiriisitu

1 Nangu, abhahiiri bhaani, nirabbahiitya Ing'ana Inzamu yina narwaziri kwa niimwi, na niimwi mukasung'aana. Yiyo neyo ikubhakora kwimirira bhwima.

2 Ariibhi muragwata amang'ana gana narwaziri kwa niimwi, hayo murabbona ubhutuurya. Nawe

---

[‡] **14:38 Wuusi aregwe**, Zibhiburiya izindi zirabhuga, wuusi araregwa.

ariibhi mutakugagwata, ubhwisirirya bhwanyu bhərabha bhətaana bhwera.

3 Níkabhiija amijja amakuru ganu inyimwene naagasung'aaniri, kubha Kiriisitu akakwa iguru wu ubhubhi bhwitu, chimbu yandikirwi muMaandiku Amarindu.*

4 Akabhiikwa, na akaryuka urusiku rwa katatu, chimbu yandikirwi muMaandiku Amarindu.†

5 Akiyyerecha kwa Peetero, akumara akiyyerecha kubhatumwa bhaazi ikumi na bhabhiri.

6 Ibhaga rindi akiyyerecha kubhiisirirya bhanu bhaakiriri magana ataanu kwa hamwimwi. Abhaaruu gati waabh u bakiiri bhaharu, nawe abhandi bhakuuri.

7 Akumara akiyyerecha kwa Yaakobho, ibhaga rindi akiyyerecha kubhatumwa bhussi.

8 Na matiniru ya abhaatu bhussi, akiyyerecha kwa niinyi, inyi wanu nangi nchuu umuu tu wanu iibhwirwi ribhaga rihitiri.

9 Inyi ni-musuuhu kükira abhatumwa bhussi, nitakwenderwa kubhirikirwa umutumwa, ku kubha nikanyaacha abhiisirirya.

10 Nawe ibhigungi bhyia Mungu nebhyo bhikuriri inyi kubha umutumwa. Ni ibhigungi bhyazi kwa niinyi bhitaru bhussa, ku kubha kühitira ibhigungi bhiyo nikuriri emeremo kükira abhatumwa bhussi. Nitaakuriri gayo kumanaga gaani inyimwene, nawe kubhigungi bhyia Mungu bhinu bhekokora emeremo hamwimwi na niinyi.

11 Mmbe, nibhi inyi, hamwi ebho, tararwaza ing'ana yiryayirya, na neyo mwisiriiryi.

* **15:3** Rora Isaaya 53:5-12. † **15:4** Rora Zabhuri 16:8-10.

Ukuryəka kwa abhaku

12 Nangʉ, ariibhi turwaziri kəbha Kiriisitʉ akaryəka kurwa məbhaku, ibhiiribhwi abhandi gati waanyu bharabhuga kəbha abhaku bhatakuryəka?

13 Ariibhi abhaku bhatakuryəka, mmbe, Kiriisitʉ wʉusi ataaryukiri.

14 Na ariibhi Kiriisitʉ ataaryukiri, ukurwaza kwitʉ karabha kutaana bhwera, nʉurʉ ubhwisiriryा bhwanyu bhərabha bhətaana bhwera.

15 Naatu itwɨ abhatumwa twari twarorekana abhaminyiikiriri bhʉ ururimi igʉru wa amang'ana ga Mungu, kʉ kəbha təramenyekererya kəbha Mungu akaryəra Kiriisitʉ kurwa məbhaku. Nawe ariibhi abhaku bhatakuryukurwa, mmbe, Mungu ataamuryuriri.

16 Niragambabhu, kʉ kəbha ariibhi abhaku bhatakuryukurwa, Kiriisitʉ wʉusi ataaryukiri.

17 Na ariibhi Kiriisitʉ ataaryukiri, ubhwisiriryा bhwanyu bhərabha bhətaana bhwera, mərabha mukiiri kusabhurwa kurwa məbhəbhi bhwanyu.

18 Igʉru wa gayo, bhʉusi bhanʉ bhaakuuri bhisiriiryi Kiriisitʉ, bhabhuriri kimwi.

19 Ariibhi ubhwisigi bhwitʉ kwa Kiriisitʉ ni-bhwa kobhona ubhəhəru bhwa mʉusi yinʉ ubhwene, hayo neho tukəbha abhaatʉ bho okororerwa ibhigʉngi kukira abhaatʉ bhʉusi.

20 Nawe nangʉ, amaheene ni-kəbha Kiriisitʉ akaryəka kurwa məbhaku, na ewe newe we embere kuryəka kəbhanʉ bhakuuri.

21 Chimbu uruku rəkareetwa nʉ ʉmʉʉtʉ wʉmwī kʉusi, ibhui'bhu nu ukuryəka kwa abhaku

kukareetwa nu umhatu wmwi.

²² Na kubha itwi ni-rwibharu rwa Adaamu, abhaatu bhusi bharakwa, ibhuibhu ku ukugwatana kwabhu na Kiriisitu, abhaatu bhusi bhararyukurwa.

²³ Nawe abhaatu bhusi bhararyukurwa kwa ribhaga ryabhu, Kiriisitu newe we embere kuryuka, na bharabhatta abhaatu bhaazi, hanu araazi.

²⁴ Hayo neho itiniru ya bhyusi ikuhika, hanu Kiriisitu araamohe Bhaabha Mungu ubhutimi, ribhaga rinu akubha amariri kuricha abhakangati bhusi, bhu ubhunaja bhwusi na bha amanaga bhusi.

²⁵ Niragambabhu, kubha Kiriisitu areenda ateme kuhika abhahizi abhabhisa bhaazi bhusi na kubhatura iyaasi wu ubhukangati bhwazi.[‡]

²⁶ Umubhisa wi itiniru kurichwa nu-ruku.

²⁷ Amaandiku Amarindu garabhuga, “Mungu atiiri ebhegero bhyusi iyaasi wu ubhukangati bhwazi.”[§] Amang’ana gayo “ebhegero bhyusi,” gataana enzobhooro kubha wusi Mungu atiirwi iyaasi wu ubhukangati bhuyo. Ziyi, kubha ewe newe atiiri ebhegero bhiyo iyaasi wu ubhukangati bhwa Kiriisitu.

²⁸ Na hanu ebhegero bhyusi bhikubha bhit*ir*wi iyaasi wu ubhukangati bhu Umwana waazi,* neho Umwana wusi akutuurwa iyaasi wu ubhukangati bhwa Mungu, wanu atiiri ebhegero bhyusi iyaasi

[‡] **15:25** *Kubhatura iyaasi wu ubhukangati bhwazi*, kuKigiriki yandikirwi, *kubhatura iyaasi wa amaguru gaazi*. Rora Zabhuri 110:1.   [§] **15:27** Rora Zabhuri 8:6.   * **15:28** *Umwana waazi*. Kumaragirira bhukang’u, rora ring’ana *Umwana wa Mungu* muKiniibhasa.

wæ ubhakangati bhu Umwana waazi, korereke Mungu abhi umækangati wa bhyusi.

²⁹ Nangæ, abhaatu bhanæ bhakæbhatiizwa igæru wa abhaku bhariisegaki? Ariibhi abhaku bhatakuryukurwa nuuræ urusiku rumwi, kwaki abhaatu bharabhatiizwa igæru wa abhaku?

³⁰ Na niitwi kwaki turiitæura mænyaaka siku zæusi?

³¹ Abhahiiri bhaani, siku zæusi inyi niri mænyaaka yu ukukwa. Na rinæ ni-maheene, chimbu ni-maheene kabha niriikumya igæru waanyu ku kabha mugwatiini na Umækuru wiitæ Yissu Kiriisitu.

³² Ariibhi ubhwisigi bhwani bhwari bhw*i*ssi yinæ iyeene, kwitana kwani na abhaatu bhanæ bhaangi ibhityinyi ibhihaari murubhiri rwa Efeeso kwari kuna bhweraki? Ariibhi abhaku bhatakuryuka, mmbe,

“Turyi na tunywi,
ku kabha tabhuuri turakwa.”[†]

³³ Mutakangiriribhwa, ku kabha, “Abhasaani abhabhi, bhahaasarya eteemwa inzamu.”

³⁴ Mutangi kohokerya amang’iini chimbu ik-wenderwa, na kutiga kokora ubhabhi, ku kabha abhandi gati waanyu bhatiizi Mungu. Niragamba gayo, korereke nibhasuuchi.

Chimbu umæbhiri gu kabha urusiku rwu ub-huryukuri

³⁵ Umæutæ aratæra kubhuurya, “Abhaku bhararyukurwabhw*i*? Na bharabha nu umæbhiri gwa teemwaki?”

[†] **15:32** Rora Isaaya 22:13.

36 Gayo ni-mabhuurya ge ekegege! Uraahambi zendetere, zitakutura komera zikiiri kukwa.

37 Zendetere zinu mukahamba, zibhi zi inganu hamwi zendetere izindi, zitakutuubbana ni ikituutu chaku.

38 Mungu ahaaha endetere umubhiri chimbu akwenda, zendetere zaasi arazihaana umubhiri gwazu umwene.

39 Ibhityinyi bhyasi bhene imibhiri, nawe imibhiri giyo gitatuubbini. Imibhiri ja abhaatu ni-ja teemwa yimwi, ji ibhityinyi ni-ja teemwa zindi, ji ibhinyuni ni-ja teemwa zindi, na ja ziisi ni-ja teemwa zindi.

40 Na gereho imibhiri ja mwisaaru ni imibhiri ja kausi. Ubhwera bhwu imibhiri ja mwisaaru giri bhendi, nu ubhwera bhwu imibhiri ja kausi giri bhendi.

41 Ubhwera bhwu iryabha bhari bhendi, ubhwera bhu umwiri bhari bhendi nu ubhwera bhwu zenzota bhari bhendi. Na zenzota zaasi zinu ubhwera bhwazu.

42 Ibhui nimbu ikubha, ribhaga rinu abhaku bhakuryaka. Chimbu zendetere, umubhiri gunu gukubhiikwa gahaasarika, nawe gunu gukuryukurwa gutakusarika.

43 Hanu umubhiri gukubhiikwa, guraregwa, nawe hanu gukuryukurwa, gurabha nu ubhwera. Hanu gukubhiikwa, gahaabha manyuhiriru, nawe hanu gukuryukurwa, gurabha na amanaga.

44 Hanu gukubhiikwa ni-mubhiri gwa muutu, nawe hanu gukuryukurwa ni-mubhiri muhya gunu tukahaabhwu ne Ekoro Indindu. Goreho umubhiri gwu muutu, na goreho umubhiri muhya gunu Ekoro Indindu ekotoha.

45 Maandikə Amarindu yandikirwi, “Uməutə we embere, Adaamu, akabhumbwa akabha məħħarū,”[‡] Nawe Adaamu wa mətinirū, Kiriisitə newe Ekoro wənə akubħaha abhaatə ubħħarū.

46 Nawe uməbhiri gunu gukkangata ni-məbhiri gwu uməutə, ibhaga rindi għraaza uməbhiri muhya gunu tukħħaabbha ne Ekoro īndindu.

47 Uməutə we embere, Adaamu, aari wa kħusi, akabhumbwa kobhototo. Uməutə wa kabħiri, Kiriisitə, akarwa mwisaarū.

48 Kwibħu abhaatə bhuxxi kħusi bhaana uməbhiri gwa mħusi nċħu uməbhiri gwa Adaamu. Na abhaatə bhuxxi mwisaaru bharabha nə uməbhiri gwa mwisaaru nċħu uməbhiri gwa Kiriisitə.

49 Ħimbu tutuubħiini na Adaamu, wənə aabħumbirwi kobhototo, iħbi bħu tħratuubħana na Kiriisitə, wənə ari mwisaarū.

50 Abħħiiri bhaani, ganu nikwenda kugamba ni-ganu, uməbhiri gwi īnyama na amasaahи għtakħuttra kusikira məħħutimi bhwa Mungu, na kinu kikħsarika kitakħuttra kubha nə ubħħarū bhwa kemerano.

51 Mwitegeerere, nirabbhabħarira imbisi, itwi tħatakukwa bhuxxi, nawe bhuxxi turiichha.

52 Riyo rirabha kwi ibhaga isuuhu ryu ukuhindirirya nə ukuramucha, ribhaga riñu rihembe rya mətinirū rikurira. Ribhaga riyo abħaku bħararyukurwa na bħarabha ni imibħiri ginu gitakħsarika, na niitwi abħħarū, turiichha.

53 Irabħabhu, ku kubha uməbhiri gunu guķasarika goreenderwa gwichuri għabhi uməbhiri gunu

---

[‡] **15:45** Rora Ubbatangi 2:7.

gutakəsarika, uməbhiri guna gukukwa gwichəri kabha uməbhiri guna gutakukwa.

54 Mmbe, uməbhiri guna gukusarika na kukwa, hanu guriichəri kabha uməbhiri guna gutakəsarika na kukwa, hayo neho rikəbha rihikiri ring'ana riñu ryandikirwi məMaandikə Amarindu ganu gakubhuga, "Mungu ahiziri uruku, ratamirwi kimwī!"§

55 "Urku, ubhuhizi bhwazu bhəri hayi?
Garı hayi amanaga gaazu go okoreeta ubhəsəngu?"*

56 Amanaga gu uruku gararwira kabhəbhī bhənə tokokora, na zinguru za ubhəbhī zirarwa kumigiru.

57 Nawe tukumi Mungu. Ewe aratoha ubhuhizi kənzira ya Umakurə wiitə Yisus Kiriisitu.

58 Mmbe, abhahiiri bhaani abhasiigwa, mokong'e mubhwisiriry ahu, mwimiirīrī bhwima. Mukaji kokora emeremo ja Umakurə kumucha siku zaasi, ka kabha mwizi emeremo ginu mokokora iguru wə Umakurə, gitakəhita bhənəha.

16

Omosororo gwə ukəsakirya abhiisiriry

1 Nangu nəragamba iguru wo omosororo gwə ukəsakirya abharindu bha Mungu bha mərəbhiri rwa Yerusariim. Imwī mokore chimbū nabhab-huriiri abhaatu bha amasengerero mucharə cha Garaatiya.

---

§ **15:54** Rora Isaaya 25:8. * **15:55** Rora Hooseya 13:14.

2 Urusiku rwu ubhutangi rwi inyuma, abhaatu bhuusi gati waanyu bhabhi bharatuura ikibhumbiku kerring'aana nu ubhunaja bhwabhu, korereke ribhaga rinu nikuuza kwa niimwi, mubhi mumari*r*i kukuminga omosororo.

3 Hanu nikuhika, nurabhatuuma na zinyarubha zu ubhwitandi abhaatu bhanu mokorobhora, korereke bhahir*i* omosororo guyo mwisengerero ga Yirusariumu.

4 Na arubhi iaraorekan*i* kubha inyi nereenderwa kuja, nuraja hamwimwi nabhu.

Ubhwindi bhwa Paauru kuhika Kurintu

5 Niraaza kwa niimwi iyo, hanu nikurwa mucharu cha Makiduniya, ku kubha nereenda kuhitira hinga Makiduniya.

6 Hanu nikuuza, niriikara na niimwi ibhaga irebhe, hamwi kwibhaga ryusi rye embeho, korereke munsakiry*i* kong'eha no orogendo rwani, huhuusi hanu nikuja hanu nikumara ga hayo.

7 Nitakwenda kurumana na niimwi nangwina u kwa kuhita. Niriisega kwikara kwa niimwi ibhaga irebhe, arubhi Umukuru aranyiisiririy*i*.

8 Nawe nangu niraasaaga murubhi rwa Efeeso hanu, kuhika urusiku rwi isigukuru ya Pintikusiti ihiki.

9 Nirakorabhu, ku kubha Mungu igwiri inzira, korereke nekore emeremo mikuru murubhi runu, nangabha bhareho abhaatu bhaaru bhanu bhakunyanga.

10 Timoseo araaza kwa niimwi, mumusung'aani bhwaheene, korereke iikari ataana ubhwubha, ku kubha ewe arakora emeremo ju Umukuru ncha niiny*i*.

11 Umwəta wawəusi atamorega. Nawe məməsakiryi abhəkki iyo no omorembe, korereke aturi kugarəka iwaani, kə kabha inyı nirarında hamwimwi na abhiisiriryab həkəndichitə.

12 Nangə, igurə wu umwisiriryab həkəndichitə Apooro, nıməkandikijiryi bhəkung' u aazi kwa ni-imwı hamwimwi na abhiisiriryab handi. Nawe ewe atiindiri kuuza nangwinə. Araaza hanə akob-hona umweya.

Amang'ana gə kəraga

13 Məbhə miisə, mokong'e mubhwisiriryab, na məbhə abhakaari na bha amanaga.

14 Məbhə mərakora amang'ana gaanyu gəusi kəbhəsiig'i.

15 Abhahiri bhaani, mwizi kəbha Sitifaana hamwimwi na abhaatə bha yii ka waazi, nebho bhaari bhe embere kwisiriryab Yii-su Kiriisitə mucharə cha Akaaya, bhəusi bhiihurukiryi kəsakiryab abharindu bha Mungu. Nirabhiisasaama,

16 məbhə muriigwa abhaatə ncha bhayo, na abhandi bhəusi bhanə bhakokora emeremo giyo hamwimwi nabha kumucha.

17 Nirazomerwa bhəkung' u kəbha Sitifaana, Furitunaatə na Akaikə, bhahikiri hanə. Ebho bhang'ii ri ganə nasuuhiirwı kurwa kwa niimwı.

18 Bhiiririryi umwəyə gwani, na bhiiririryi zekoro zaanyu. Kugayo, məbhamenye bhwaheene abhaatə ncha bhanə.

19 Abhaatə bha amasengerero mucharə cha Asiya, bharabhakeerya. Akiira na məkaazi Pirisi-ira, hamwimwi na abhiisiriryab bhanə bhahiib-

hiringa yihka waabhu, bharabhakeerya bhukang'u kuriina ryu Umukuru Yiisuu Kiriisitu.

20 Abhiisirirya bhuisi bha hanu, bharabba-keerya. Mwikeerye kabhusiiggi bhwa Kiriisitu.

21 Inyi Paauru niraandika amakeeren'ya ganu kokobhoko kwani inyimwene.

22 Umusatu wuwusi wanu atasiiigiri Umukuru Yiisuu, ihiimwi. Umukuru wiit uuzi!

23 Ibhigangi bhyu Umukuru Yiisuu bhibhi na ni-imwi.

24 Nibhasiigiri imwusi, ku kugwatana na Yiisuu Kiriisitu.

**Ubhuragi Ubuhuya Mukigambu chi Ikikiizu
Ikizu: Ubhuragi Ubuhuya Mukigambu chi Ikikiizu (New
Testament+) for Tanzania**

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikizu)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

cfe4772f-9f09-59a0-b72b-3863d6657553